

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yasemin KÜÇÜK

GÜNDOĞMUŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ
YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yasemin KÜÇÜK

GÜNDOĞMUŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ
YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Engin DERMAN

Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Yasemin KÜÇÜK'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Sevcan YILDIZ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Engin DERMAN (İmza)

Üye : Doç. Dr. Hacer ARSLAN KALAY (İmza)

Tez Başlığı: Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi İle İncelenmesi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 08/09/2021

Mezuniyet Tarihi : 30/09/2021

(İmza)
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi İle İncelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Yasemin KÜÇÜK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Yasemin KÜÇÜK
Öğrenci Numarası	20185278001
Enstitü Ana Bilim Dalı	Turizm Yönetimi
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Engin DERMAN
Tez Başlığı	Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi İle İncelenmesi
Turnitin Ödev Numarası	16537229040

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 69 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 21/09/2021 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre,

tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;
alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 15 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

21/09/2021

(imzası)

Danışmanın Unvanı- Adı- Soyadı
Doç. Dr. Engin DERMAN

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
GÖRSELLER LİSTESİ.....	vi
HARİTALAR LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
TEŞEKKÜR.....	xi
ÖNSÖZ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR

1.1. Turizmin Tanımı ve Gelişimi.....	3
1.1.1. Turizmin Dünya'daki Gelişimi.....	4
1.1.2. Turizmin Türkiye'deki Gelişimi.....	5
1.2. Turizm Sektörü ve Diğer Sektörlerle İlişkisi.....	7
1.2.1. Turizm ve Tarım.....	9
1.2.2. Turizm ve Sanayi.....	10
1.2.3. Turizm ve Hizmet.....	10
1.3. Turistik Ürün Kavramı ve Özellikleri.....	11
1.4. Alternatif Turizm Kavramı ve Çeşitleri.....	13
1.4.1. Tarım Turizmi (Agro Turizm).....	13
1.4.2. Çiftlik Turizmi.....	14
1.4.3. Eko Turizm.....	14
1.4.4. Yayla Turizmi.....	15
1.4.5. Macera Turizmi.....	15
1.4.6. Sağlık Turizmi.....	16
1.4.7. Spor Turizmi.....	17
1.4.8. Kış Turizmi.....	17
1.4.9. Termal Turizm.....	18
1.4.10. Kırsal Turizm.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZM

2.1. Kırsal Alan Tanımı	20
2.2. Kırsal Turizmin Tanımı	21
2.3. Kırsal Turizmin Gelişimi	23
2.3.1. Kırsal Turizmin Dünya'daki Gelişimi ve Örnekleri.....	23
2.3.1.1. Fransa Örneği	23
2.3.1.2. İspanya Örneği	24
2.3.1.3. Avusturya Örneği	24
2.3.1.4. Almanya Örneği	25
2.3.1.5. İtalya Örneği.....	25
2.3.1.6. Bulgaristan Örneği	25
2.3.2. Kırsal Turizmin Türkiye'deki Gelişimi ve Örnekleri.....	26
2.4. Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi.....	27
2.5. Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri.....	28
2.5.1. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri.....	29
2.5.2. Kırsal Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkileri.....	29
2.5.3. Kırsal Turizmin Çevresel Etkileri.....	30
2.6. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri	30
2.7. Kırsal Turizm Talebi ve Özellikleri.....	30
2.8. Kırsal Turizmin Tercih Edilme Sebepleri.....	31
2.9. Kırsal Turizmin Konaklama Özellikleri	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜNDOĞMUŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	33
3.2. Araştırmanın Yöntemi	33
3.3. Araştırmanın Bulguları	34
3.3.1. Gündoğmuş İlçesinin Coğrafi Konumu.....	34
3.3.2. Gündoğmuş İlçesi Hakkında Genel Bilgiler.....	35
3.3.3. Gündoğmuş İlçesinin Tarihçesi	36
3.3.4. Gündoğmuş İlçesinin Ekonomik Yapısı.....	37
3.3.5. Gündoğmuş İlçesinin Demografik Özellikleri	38
3.3.6. Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Tarihi Değerler	39

3.3.6.1.	Cem Paşa Cami	39
3.3.6.2.	Ali Köprüsü	39
3.3.6.3.	Kemer Köprü	40
3.3.6.4.	Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu	41
3.3.6.5.	Kilise Mağara (Gedefi İni)	42
3.3.6.6.	Karaköy Kalesi	43
3.3.7.	Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Doğal Değerler	43
3.3.7.1.	Eğrigöl Yaylası	45
3.3.7.2.	Söbüçimen Yaylası	45
3.3.7.3.	Uçansu Şelalesi	46
3.3.7.4.	Çeyiz Deliği Mağarası	47
3.3.7.5.	İpar Gülü	48
3.3.8.	Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Kültürel Değerler	49
3.3.8.1.	Uluslararası Bisiklet Yarışları	49
3.3.8.2.	Pınarbaşı Kültür, Sanat ve Bal Şenliği	49
3.3.8.3.	Yemek Kültürü	50
3.3.8.4.	Efsaneler	51
3.3.8.4.1.	Sultan Pınarı Efsanesi	51
3.3.8.4.2.	Çeyiz Deliği Mağarası Efsanesi	51
3.3.8.4.3.	Karayılan Dağı Efsanesi	51
3.3.8.4.4.	Çekiç Taşı Efsanesi	52
3.3.8.5.	İlçede Kullanılan Yöresel Deyimler	52
3.3.8.6.	Sümeni Göleti Rekreatyon Projesi	55
3.3.9.	Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi	56
SONUÇ		58
KAYNAKÇA		61
ÖZGEÇMİŞ		70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Kırsal Turizm Bileşenleri	22
---	----

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1 Ülkelere Göre Gelen Turist Sayısı Dünya Sıralaması (Milyon Kişi).....	5
Tablo 1.2 Turizm Geliri Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı Turizm Gelirinin GSYİH İçindeki Payı.....	7
Tablo 1.3 Turizm Harcamalarının İstihdam Yarattığı Alanlar	8
Tablo 2.1 Farklı Ülkelerde Kırsal Yerleşim Yeri İçin Seçilen Kriterler	20
Tablo 3.1 Gündoğmuş İlçesine Ait Nüfus Bilgileri.....	38
Tablo 3.2 Gündoğmuş İlçesinin Yaylaları.....	44
Tablo 3.3 Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm SWOT Analizi.....	56

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 3.1 Gündoğmuş İlçesine Genel Bakış.....	35
Görsel 3.2 Gündoğmuş'ta Arıcılık Faaliyeti	38
Görsel 3.3 Cem Paşa Cami.....	39
Görsel 3.4 Ali Köprüsü.....	40
Görsel 3.5 Kemer Köprü	40
Görsel 3.6 Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu.....	41
Görsel 3.7 Kilise Mağara (Gedefi İni).....	42
Görsel 3.8 Yazıtlar.....	42
Görsel 3.9 Karaköy Kalesi	43
Görsel 3.10 Eğrigöl Yaylası	45
Görsel 3.11 Söbüçimen Yaylası	46
Görsel 3.12 Uçansu Şelalesi.....	47
Görsel 3.13 Çeyiz Deliği Mağarası	47
Görsel 3.14 İpar Gülü.....	48
Görsel 3.15 Uluslararası Bisiklet Yarışları.....	49
Görsel 3.16 Gündoğmuş Sümeni Göleti Rekreasyon Alanı.....	55

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1.1 Kış Sporları Turizmi Temalı Kültür ve Turizmi Koruma ve Gelişim Bölgeleri.....	18
Harita 1.2 Termal ve Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Termal Turizm Merkezleri.....	19
Harita 3.1 Gündoğmuş İlçesinin Coğrafi Konumu.....	35

KISALTMALAR LİSTESİ

TURİNG	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
OSMED	: Otel Satın Alma Müdürleri ve Eğitimi Derneği
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
TATUTA	: Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası
SPA	: Selus Per Aqua
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
AIEST	: The International Association of Scientific Expert in Tourism
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DOKAP	: Doğu Karadeniz Projesi

ÖZET

Kırsal turizm faaliyetleri son yıllarda büyük gelişme göstermiş, ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olarak görülmeye başlamıştır. Yaşam koşullarının değişmesiyle yeni arayışlar içine giren insanlar, doğa ile bütünleşmek, kırsal hayatı ve kültürünü yerinde deneyimleyebilmek için kırsal turizme yönelmişlerdir. Kırsal turizm, istihdam ve gelir sağlayarak, kırsal kesim insanının yaşam koşullarının iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır. Turizmin ve turizmden elde edilen gelirin bütün bir yıla yayılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayarak, sürdürülebilir turizme ve ülkenin tanıtımına katkıda bulunur.

Bu araştırma, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymayı ve geleceğe yönelik Gündoğmuş'a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İlçenin sahip olduğu değerlerle kırsal turizm açısından zengin olması, Gündoğmuş ilçesinin tez konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur. İlçenin kırsal turizm potansiyelini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, katılımcıların Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin yüksek olduğu düşüncesinde oldukları saptanmıştır.

Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm SWOT analizi sonuçlarına göre, en güçlü üç yanının, Eğrigöl Yaylası ve Uçansu Şelalesi'nin kamp ve karavan turizmine uygun olması, kano ve rafting yapılabilmesi, kırsal dokusunu kaybetmeyen yaylaları ve yaylacılık kültürünün devam etmesi, uluslararası bisiklet yarışlarının düzenlenmesi olduğu belirlenmiştir. En zayıf üç yön ise ilçede konaklama tesisinin olmaması, ulaşım araçlarının yetersiz olması, tanıtım ve pazarlama eksikliği olarak saptanmıştır. En büyük üç fırsat, köyden kente göçlerin azalması, yöre halkının gelirinde artış ve kırsal ekonomiye katkı, kırsal turizme olan ilginin artması olarak belirlenmiştir. En büyük üç tehdit, bölgedeki kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu doğal kaynakların tahribi, yörenin sosyal ve kültürel yapısının bozulması ve yozlaşması, yöre halkının ekonomik açıdan güçsüzlükleri olarak vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, SWOT Analizi, Gündoğmuş

SUMMARY
INVESTIGATION OF THE RURAL TOURISM POTENTIAL OF GÜNDOĞMUŞ
DISTRICT BY SWOT ANALYSIS METHOD

Rural tourism activities have shown great development in recent years and have begun to be seen as a tool for economic and social development. People, who are in search of new things with the change of living conditions, have turned to rural tourism in order to integrate with nature and to experience rural life and culture on site. Rural tourism helps to improve the living conditions of rural people by providing employment and income. It is important in terms of spreading tourism and income from tourism to a whole year. Doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayarak, sürdürülebilir turizme ve ülkenin tanıtımına katkıda bulunur.

This research aims to reveal the rural tourism potential of Gündoğmuş district and to develop a rural tourism strategy for Gündoğmuş for the future. The fact that the district is rich in rural tourism with its values has been influential in the selection of Gündoğmuş district as the subject of the thesis. SWOT analysis was conducted to determine the rural tourism potential of the district. As a result of the analysis, it was determined that the participants thought that the rural tourism potential of Gündoğmuş district was high.

According to the results of the rural tourism SWOT analysis of Gündoğmuş district, it has been determined that the three strongest aspects are that Eğrigöl Plateau and Uçansu Waterfall are suitable for camping and caravan tourism, canoeing and rafting, the plateaus that do not lose their rural texture and the transhumance culture continue, and the organization of international bicycle races. The three weakest aspects are the lack of accommodation facilities in the district, insufficient means of transportation, and lack of promotion and marketing. The three biggest opportunities were determined as the decrease in migration from the village to the city, the increase in the income of the local people and the contribution to the rural economy, and the increase in the interest in rural tourism. The three biggest threats are the destruction of natural resources as a result of excessive and unconscious use of the resources in the region, the deterioration and corruption of the social and cultural structure of the region, and the economic weakness of the local people.

Keywords: Rural Tourism, SWOT Analysis, Gündoğmuş

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında başından sonuna kadar bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren, her konuda yardımcı olan ve sürekli motive eden danışman hocam Sayın Doç. Dr. Engin DERMAN'a ve tezimin son şeklini almasına yapıcı eleştirileri ve önerileriyle katkı sağlayan tez jüri üyeleri Doç. Dr. Hacer ARSLAN KALAY ve Doç. Dr. Sevcan YILDIZ'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca iş hayatımda esneklik sağlayarak okula devam etmeme vesile olan, desteklerini esirgemeyen Gündoğmuş Belediye Başkanı Sayın Mehmet ÖZEREN'e, fotoğraflara ulaşabilmem konusunda yardımcı olan Müdürüm Sayın Hasan Tuğrul ÖZEREN'e teşekkür ederim.

Hayatımın her anında yanımda olup desteklerini esirgemeyen, benim için ellerinden gelenin fazlasını yapmaya çalışan, bugünlere gelmemi sağlayan değerli aileme; babam Sabri KÜÇÜK, annem Rabiye KÜÇÜK, kardeşlerim Hüseyin KÜÇÜK ve Ahmet KÜÇÜK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her anında olduğu gibi bu çalışmanın ortaya çıkma sürecinde yanımda olan değerli arkadaşlarım Hakan YILMAZ, Sabriye AKYASAN ve Merve GENÇ'e, yüksek lisans eğitimim boyunca beni hep destekleyen, motive eden iş arkadaşlarım Emine Burcu POSTALCI ve Havva KUNT'a destekleri için teşekkür ederim.

Yasemin KÜÇÜK

Antalya, 2021

ÖNSÖZ

Kırsal turizm faaliyetleri son yıllarda Dünya’da ve Türkiye’de büyük gelişme kaydetmiş, ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olarak görülmeye başlamıştır. Kırsal alanlarda geleneksel tarım endüstrisinin azalmasıyla oluşan boşlukta, istihdam ve gelir kaynağı olarak kırsal kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Kırsal turizmin ekonomik faydalarının yanı sıra, fiziksel çevre üzerinde de olumlu etkileri vardır. Doğanın korunması ve sürdürülebilirlik açısından çevre ile uyumlu turizm türlerinden biridir.

Dünya’da ve Türkiye’de kırsal turizm alanında yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda, Gündoğmuş İlçesinin sahip olduğu değerlerle kırsal turizm açısından oldukça uygun olması tez konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Bu araştırma, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymayı ve geleceğe yönelik Gündoğmuş’a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İlçenin kırsal turizm potansiyelini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından oldukça zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Cem Paşa Cami, Ali Köprüsü, Kemer Köprü, Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu, Kilise Mağara (Gedefi İni), Karaköy Kalesi gibi tarihi değerlerin yanı sıra Eğrigöl Yaylası, Söbüçimen Yaylası, Uçansu Şelalesi, Çeyiz Deliği Mağarası gibi doğal değerlere de sahiptir. İlçe yöresel yemekleri, yerel halk tarafından kullanılan yöresel deyimleri ve anlatılagelen efsaneleriyle zengin kültürel değerlere de sahiptir. Bu değerlere ilişkin bilgiler çalışmanın bulgular bölümünde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

GİRİŞ

Turizm, şüphesiz modern zamanların en önemli sosyal, kültürel ve ekonomik olaylarından biridir. 1900'lü yılların başından itibaren turizm faaliyetlerine katılım artarak devam etmiştir. Turizm yalnızca sosyal bir olgu değil, aynı zamanda dünyada ekonomik bir güç haline gelmiştir. Uluslararası ekonomide önemli bir döviz kaynağıdır. Gittikçe artan talep ve seyahatler, bunlara hizmet eden sayısız kuruluş ve işletme ile oluşan turizm endüstrisi, gelişmekte olan ülkeler için hayati bir öneme sahiptir. Turizmdeki sürekli ve hızlı büyüme, sosyal ve ekonomik kalkınmaya olan etkisi nedeniyle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için kalkınma stratejilerinin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur (Sharpley ve Telfer, 2015: 1).

İnsanların beklentilerindeki değişme, turizm faaliyetlerinin de çeşitlenmesine sebep olmuş, şehir yaşamının stresli, doğadan uzak, karmaşık yapısından uzaklaşmak isteyen insanlar; doğası bozulmamış, sakin ortamlara yönelmişlerdir. Bütün bu gelişmeler beraberinde alternatif turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesini sağlamıştır. Kırsal turizm, eko turizm, doğa turizmi gibi kavramlar ortaya çıkmıştır (Ersoy vd., 2018: 3).

Kırsal turizm faaliyetleri son yıllarda Dünya'da ve Türkiye'de büyük gelişme kaydetmiş, ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olarak görülmeye başlamıştır. Kırsal alanlarda geleneksel tarım endüstrisinin azalmasıyla oluşan boşlukta, istihdam ve gelir kaynağı olarak kırsal kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Turizm sektöründe faaliyet gösteren firmalar, turistik ürün ve pazarları çeşitlendirmek, turizmden sağlanan faydayı maksimum düzeye çıkarmak, turizmi kıyı bölgelerden iç bölgelere doğru yayarak, bölgesel farklılıkları en aza indirebilmek için kırsal turizme yönelmişlerdir (Sharpley, 2002: 233).

Kırsal turizmin, kırsal kalkınmada etkili olabilmesi bölgedeki tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin etkin bir biçimde kullanılması ile doğru orantılıdır. Turizm sektörünün sahip olduğu gelir getirici etki, kırsal alanlarda yaşayan insanlara istihdam olanağı sağlayarak, şehirlere olan göçün engellenmesine de yardımcı olmaktadır (Çeken vd., 2007: 2).

Kırsal turizmin ekonomik faydalarının yanı sıra, fiziksel çevre üzerinde de olumlu etkileri vardır. Doğanın korunması ve sürdürülebilirlik açısından çevre ile uyumlu turizm türlerinden biridir. Kırsal turizm doğa ile birebir bağlantılı olduğu için turizmin çevrede meydana getireceği herhangi bir bozulma, turizmin devamlılığını da tehlikeye atacaktır. Çevrenin korunması için gösterilecek her çaba ise turizmin yörede sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Turizm, yapıldığı yörelerde çevre koşullarının iyileşmesini, altyapı hizmetlerinin gelişmesini sağlar ve insanların yararına sunar. (Torun, 2013: 34).

Dünya'daki ve Türkiye'deki kırsal turizm alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda, Gündoğmuş İlçesinin sahip olduğu değerlerle kırsal turizm açısından zengin olması tez konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Bu araştırma, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymayı ve geleceğe yönelik Gündoğmuş'a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; turizm ile ilgili genel kavramlar, turistik ürün kavramı ve özellikleri, turizm sektörü ve diğer sektörlerle ilişkisi, alternatif turizm kavramı ve çeşitlerinden oluşmaktadır. İkinci bölümde ise kırsal turizm detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Üçüncü bölümde; çalışmanın amacı, önemi, yöntemi ve Gündoğmuş ilçesi ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bu çalışma ile Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmış, bu amaçla SWOT analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, katılımcıların Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin yüksek olduğu düşüncesinde oldukları saptanmıştır.

Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm SWOT analizi sonuçlarına göre, en güçlü üç yanının, Eğrigöl Yaylası ve Uçansu Şelalesi, kırsal dokusunu kaybetmeyen yaylaları ve yaylacılık kültürünün devam etmesi, uluslararası bisiklet yarışlarının düzenlenmesi olduğu belirlenmiştir. En zayıf üç yön ise ilçede konaklama tesisinin olmaması, ulaşım araçlarının yetersiz olması, tanıtım ve pazarlama eksikliği olarak saptanmıştır. En büyük üç fırsat, köyden kente göçlerin azalması, yöre halkının gelirinde artış ve kırsal ekonomiye katkı, kırsal turizme olan ilginin artması olarak belirlenmiştir. En büyük üç tehdit, bölgedeki kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu doğal kaynakların tahribi, yörenin sosyal ve kültürel yapısının bozulması ve yozlaşması, yöre halkının ekonomik açıdan güçsüzlükleri olarak vurgulanmıştır.

Araştırma sonucunda Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Cem Paşa Cami, Ali Köprüsü, Kemer Köprü, Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu, Kilise Mağara (Gedefi İni), Karaköy Kalesi gibi tarihi değerlerin yanı sıra Eğrigöl Yaylası, Söbüçimen Yaylası, Uçansu Şelalesi, Çeyiz Deliği Mağarası gibi doğal değerlere de sahiptir. İlçe yöresel yemekleri, yerel halk tarafından kullanılan yöresel deyimleri ve anlatılagelen efsaneleriyle zengin kültürel değerlere de sahiptir. Bu değerlere ilişkin bilgiler çalışmanın bulgular bölümünde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR

1.1. Turizmin Tanımı ve Gelişimi

Turizm terimi, Latince kökenli dönme anlamına gelen “tornus” kelimesinden türetilmiştir. Zamanla İngilizcede “touring” ve “tour” olarak türetilmiştir. “Touring” kültür ve eğitim amaçlı seyahatler, “tour” hareket edilen yere tekrar dönmek koşulu ile gerçekleştirilen seyahatlerdir (Aydın, 2012: 91). İnsanlar sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılarak, geçici sürelerle başka ülkelere veya bölgelere giderler ve gittikleri yerlerde gezmek, görmek, dinlenmek, eğlenmek, öğrenmek gibi psikolojik, sosyal ve kültürel birçok ihtiyacını karşılar. Ekonomik bakımdan geniş etki doğuran ve turizm olarak adlandırılan bu olay, günümüzdeki uygarlığın temel özelliğini oluşturur (Yıldız, 2011: 55).

Turizm kavramına yönelik ilk çalışmalar 19. yüzyıl sonlarına doğru 1905 yılında yapılmıştır. Guler FEULER tarafından yapılan bu tanımda turizm; zamanla dinlenme ve yer değişimi ihtiyacının artmasıyla, doğanın insana huzur verdiği inancına dayanarak, doğayı ve sanatı tanıma isteğidir. Ticaret, sanayi ve ulaşımın gelişmesiyle birlikte, toplumların birbirleriyle kaynaşmasına imkân veren modern çağın getirdiği olaylardır (Güven ve Dülger, 2016: 59).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’nün tanımında turizm; insanların yaşadıkları yerler dışına eğlence, iş, sağlık, kongre, kültür, spor ve boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirdikleri ve gittikleri yerlerde en az yirmi dört saati aşarak, bir konaklama tesisinde en az bir gece konakladıkları seyahatlerdir (Ak vd., 2013: 50). Başka tanıma göre turizm; bireylerin herhangi bir kazanç sağlama amacı olmaksızın, dinlenme, sağlık, spor vb. sebeplerle bireysel ya da toplu olarak gerçekleştirdikleri seyahatlerdir (Karataş ve Babür, 2013: 16).

1980’li yıllar AIEST (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanlar Birliği)’nin düzenlediği tanımda turizm; insanların sürekli yaşadıkları, çalışıp ihtiyaçlarını karşıladıkları yerler dışına yaptıkları seyahatleri, gittikleri yerlerde turizm işletmelerince üretilen mal ve hizmetleri tüketmeleri ve geçici konaklamalarını içeren olaylar bütünüdür (Kozak vd., 2014: 3). Bir diğer tanıma göre turizm; insanların eğlenme, dinlenme, spor, sanat, kültür, etkinliklerine katılma veya izleme amacıyla gerçekleştirdikleri geçici yer değiştirmeler, araştırma gezileri, kutsal yerlere ziyaretler, kongre ve toplantılara katılmak amacıyla toplu ya da tek gerçekleştirdikleri seyahatlerdir (Ongun, 2015: 17).

1.1.1. Turizmin Dünya'daki Gelişimi

Turizm, Endüstri devrimi sonrası yaşanan gelişmelerle yakın ilişki içindedir. Endüstrinin gelişmesiyle birlikte çağdaş turizm hareketlerinin alt yapısı hazırlanmış, çalışan sayısının artması, işçilere ücretli tatil hakkı verilmesi gibi yeniliklerle turizm büyük bir gelişme kaydetmiştir. Tarihte bilinen ilk paket tur Thomas Cook tarafından 1841 yılında, 570 kişiyi festival için bir şehirden başka bir şehire taşıması ile gerçekleştirilmiştir (Maviş vd., 2002: 34).

Amerika kıtasında gerçekleştirilen ilk seyahatler, doğal kaynak açısından zengin olan yeni yerleri keşfetmek amacıyla doğudan batıya olmuştur. Amerika'da posta taşımak amacıyla 1848 yılında kurulan American Express Company, kitle turizmi için önemli bir basamak olarak kabul edilmektedir (Ongun, 2015: 19).

Turizm, 1950'li yıllardan sonra ekonomik ve sosyal anlamda hızlı bir gelişme gösterse de insanlığın var olduğu ilk çağlardan beri gezmek, görmek, dini ve sosyal her türlü aktiviteye katılmak için seyahatler gerçekleştirilmiştir. Medeniyetin gelişmesiyle birlikte insanların ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesi turizme olan taleplerini artırmıştır. Yoğun iş temposundan yorulan insanların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla tarihi ve doğal güzelliklere sahip yerleri tercih etmeye başlamasıyla turizm sektörü hızlı bir gelişme göstermiştir (Karataş ve Babür, 2013: 16).

Turizmin geliştiği ilk yıllarda turizm hareketleri daha çok Avrupa ülkeleri arasında yapılırken, ülkelerin sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerin önem kazanmasıyla Akdeniz ülkelerine olan seyahatler artmaya başlamıştır. Turizm hareketliliği, ilerleyen yıllarda diğer ülke ve bölgelere de yayılım göstermiştir. 1970'li yıllardan itibaren Jumbo jetlerin icat edilmesiyle insanlar yeni kıtalar görme, yeni yerler keşfetme imkanına sahip olmuştur. Bütün bu gelişmelerle birlikte turizm kıtalar arası küresel bir kimliğe sahip olmuştur (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 2).

Aşağıda tablo 1.1'de görüldüğü gibi bazı ülkelerde bir önceki yıla göre gelen turist sayısında düşüş yaşansa da genel itibari ile gelen turist sayısı son üç yılda sürekli bir artış göstermiştir. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında ülkelere göre gelen turist sayısı bakımından Fransa dünya sıralamasında 1. olurken, Türkiye ise 6. sırada yer almıştır.

Tablo 1.1 Ülkelere Göre Gelen Turist Sayısı Dünya Sıralaması (Milyon Kişi)

Sıralama	Ülkeler	2017	2018	2019
1	Fransa	86.9	89.4	90.2
2	İspanya	81.9	82.8	83.5
3	A.B. D	77.2	79.7	79.3
4	Çin	60.7	62.9	65.7
5	İtalya	58.3	61.6	64.5
6	Türkiye	37.6	45.8	51.2
7	Meksika	39.3	41.3	45.0
8	Tayland	35.6	38.2	39.9
9	Almanya	37.5	38.9	39.6
10	İngiltere	39.5	38.7	39.4
11	Avusturya	29.5	30.8	31.9
12	Japonya	28.7	31.2	31.9
13	Yunanistan	27.2	30.1	31.3
14	Malezya	25.9	25.8	26.1
15	Portekiz	21.2	22.8	24.6
16	Rusya	24.4	24.6	24.6

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2020: 33.

1.1.2. Turizmin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'deki ilk turizm etkinliklerine Osmanlı döneminde getirilen buharlı gemiler örnek olarak verilebilir. II. Mahmut döneminde “Kırlangıç” gemisinin alınmasıyla deniz taşımacılığı başlamış, Tersane-i Amire 'nin aldığı Kebir (büyük) ve Sagir (küçük) adlı buharlı gemilerle deniz taşımacılığı gelişmeye devam etmiştir. 1863 yılında Sergi-i Umumi-i Osmaninin düzenlenmesi, iç turizmin gelişmesine yönelik ilk adımlardan biri olarak kabul edilir. Tercüman ve rehberlik hizmetlerinin gelişmesi ise Türk turizminin önemli aşamalarından biri olarak kabul edilir. Türkiye’de dış turizm hareketlerinin artması “Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbik Edilecek 190 Sayılı Nizamname 'nin” 29 Ekim 1890 tarihinde kabul edilmesinde etkili olmuştur (Kozak vd., 2014: 101).

19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında Orient Express'in İstanbul'a düzenlediği seferler sonucunda oteller açılmaya başlamıştır. Dönemin en ünlü otellerinden olan Pera Palas 1892 yılında hizmete girmiştir. Wagon Lifts ile yapılan sözleşme neticesinde Türkiye'nin ilk yataklı vagon seferi 1924 yılında faaliyete geçmiştir. 1927 yılında Haydarpaşa-Ankara arası faaliyete geçen Lüks Anadolu Express ile tren yolculuğunda bir diğer adım atılmıştır (Kozak vd., 2014: 101-102).

İlk turizm organizasyonu ‐Türk Seyyahin Cemiyeti‐ adıyla 1923 yılında kurulmuş, sonrasında TOURİNG (Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu) ismini alarak çalışmalarını sürdürmüştür (Gülbahar, 2009: 153). Kurumun yaptığı çalışmalar neticesinde Türkiye’de ilk turizm broşürleri ve afişler, ilk karayolu haritaları bastırılmış, ilk kez tercüman rehberlik sınavı yapılmış ve turizm ile ilgili ilk incelemelerde bulunulmuştur (Yıldız, 2011: 58).

Devletin ilk birimi olan ‐Turizm Bürosu‐ 1934 yılında açılmıştır. Turizm müdürlüğü ise 1939’da kurulmuştur. 1955 yılında ‐Turizm Bankası‐ kurularak, yatırım ve kredilerle turizmin gelişmesine yardımcı olmuştur. 1963-1983 yılları arasında beş yıllık kalkınma planları hazırlanmıştır. İlk 4 kalkınma planında kitle turizmi ve gelişimi üzerinde durulmuştur. 1985- 1989 yılları beşinci kalkınma planında alternatif turizm türlerine ağırlık verilmiştir (OSMED, 2020).

Türk turizmi uzun yıllar deniz-kum-güneş üçlüsü etrafında şekillenmiş olsa da 1990’lı yıllardan itibaren kitle turizminin yanında alternatif turizm türleri ile ilgili çalışmalarda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 1990-1994 yılları arasında altıncı kalkınma planında charter taşımacılığının gelişmesi, konaklama tesislerinin doluluk oranının artırılması, sezon süresinin uzatılması, kış turizmi, sağlık, kongre turizmi gibi alternatif turizm türlerini teşvik edici politikalara yer verilmiştir (Onur, 2009: 156-157).

2000’li yıllardan itibaren dünya turizm talebinde değişim yaşanmış, kültür, sağlık, tarih, yatçılık, eğlence ve heyecan içeren alternatif turizm faaliyetleri kitle turizminin yerini almaya başlamıştır. Bu sayede turizm kıyılardan ülke geneline, yaz sezonundan ise bütün bir yıla yayılmıştır. Denizaşırı seyahatlerde artış yaşanmıştır. Gidilecek destinasyonların belirlenmesi ve rezervasyonların yapılmasında internet önem kazanmıştır (Hacıoğlu, 2019: 6).

Türkiye sahip olduğu doğal, kültürel, tarihsel zenginlikleri, coğrafî konumu ve iklim özellikleriyle turistik çekiciliğe sahip önemli bir turizm ülkesidir. Turizm sektöründe son yıllarda yapılan alt yapı ve üst yapı yatırımları, uluslararası standartlarda havalimanları inşa edilmesi, otellerin yatak kapasitelerinin artırılması ile 2023 turizm hedeflerine dayalı politikaları sayesinde turizmde avantajlı durumdadır (Mengü, 2017: 1983).

Aşağıda tabloda 1.2’de Türkiye’de turizmden elde edilen gelirin yıllar içindeki değişimi, turizm gelirleri ortalama harcamaların yıllara göre değişimi, turizm gelirinin gayri safi yurt içi hasılası içindeki oranı ile ilgili veriler yer almaktadır.

Tablo 1.2 Turizm Geliri Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı Turizm Gelirinin GSYİH İçindeki Payı

Yıllar	Turizm Geliri	Ortalama Harcama	Turizm Gelirinin GSYİH İçindeki Payı %
	1000\$	\$	
2003	13.854.866	850	4,4
2004	17.076.607	843	4,2
2005	20.322.111	842	4,1
2006	18.593.951	803	3,4
2007	20.942.500	770	3,1
2008	25.415.067	820	3,3
2009	25.064.482	783	3,9
2010	24.930.997	755	3,2
2011	28.115.692	778	3,4
2012	29.007.003	795	3,3
2013	32.308.991	824	3,4
2014	34.305.903	828	3,7
2015	31.464.777	756	3,7
2016	22.107.440	705	2,6
2017	26.283.656	681	3,1
2018	29.512.926	647	3,8
2019	34.520.332	666	4,6

Kaynak: <https://www.tursab.org.tr/istatistikler-icerik/turizm-geliri>.

1.2. Turizm Sektörü ve Diğer Sektörlerle İlişkisi

Turizm sektörü 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra dünya ekonomisinin hızla büyüyen sektörlerinden biri olmuştur. Turizm sektörü, ödemeler dengesine olan olumlu etkisi, istihdam yaratması, ulusların ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesine katkıda bulunması bakımından önem arz etmektedir. Türkiye’de ise turizm sektöründe 1980 yılından itibaren büyük gelişim yaşanmış ve ülkenin sosyal ve ekonomik açıdan kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle 1982 yılında çıkarılan “Turizmi Teşvik Kanunu” turizm yatırımlarını teşvik etmesi ve mali destek sağlayarak turizm sektörünü geliştirmesi bakımından önemli adımlardan biri olmuştur (Hepaktan ve Çınar, 2010: 135-137).

Gelişmekte olan ülkeler açısından turizmin çekici özelliklerinden biri sağladığı ekonomik faydaların kısa sürede fark edilebilmesidir. Ancak turizm yatırımlarının hazırlık aşaması diğer sektörlerle göre daha uzundur. Turizm kampanyalarının başarıyla gerçekleştirilmesi, gelişmekte olan ülkelerin ihtiyacı olan döviz girdisini kısa bir sürede sağlayarak istihdam ve gelir yaratır. Ülkelerin kalkınması ve ekonomilerinin canlanması açısından bir yol olarak görülür (Zengin, 2010: 105).

Tablo 1.3 Turizm Harcamalarının İstihdam Yarattığı Alanlar

Turistlerin Harcama Yaptığı Alanlar	Turizm Sektörünün Yaptığı Harcamalar	En Son Yarar Sağlayıcılar
Konaklama Yiyecek İçecek Uluslararası Ulaşım Geziler ve Turlar Eğlence Hatıra ve Hediyelik Eşya Fotoğraf Kişisel Bakım Malzemeleri, İlaç ve Kozmetik Giyim	Maaş ve Ücret Ödemeleri Bahşışler ve İkramiyeler Yerel Vergiler ve Gelir Vergileri Komisyonlar Müzik ve Eğlence Yönetimsel ve Genel Harcamalar Mesleki ve Yasal Hizmetler Yiyecek İçecek Satın Alımları Üretim Malzemeleri Alımı Tamir, Bakım, Onarım, Koruma Reklam, Tanıtım, Yayın, İyileştirme Çalışmaları Toplu Hizmetler, Su, Gaz, Elektrik, Çevre vb. Ulaştırma Lisanslar, İzin Belgeleri Sigorta Primleri Gayrimenkul ve Araç Kiralama Demirbaş Eşyalar Borçların Anapara ve Faiz Geri Ödemeleri Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Diğer Vergiler Amortismanlar Yatırımcılara ve Yabancı Sermayeye Geri Dönüş (kâr payı ve iştirak hissesi olarak)	Muhasebeciler, Gayrimenkul Yapıcı ve Satıcıları, Medya Yayın Evleri, Matbaalar, Reklamcılar, Sigorta Şirketleri, Nalburiye Dükkânları, Mimarlar, Avukatlar, Bankalar, Esnaf ve Zanaatkârlar, Otomobil Acenteleri, Danışmanlar, Fırınlara, Bakkallar, Plaj Yardımcıları, Rehberler Kasaplar, Yemekçiler, Veznedarlar Kasiyerler, Hayır Kurumları, Seyahat İşletmeleri, Finansmancılar, Emlakçılar, Eczaneler Baharatçılar, Tezgâhtarlar, Sekreterler Giyim Mağazaları, Konfeksiyoncular, Kulüpler, Barlar, Diskolar Müteahhitler, Ressamlar, Yöneticiler, Mandracılar, Sütçüler, Araç-Gereç Satıcıları Doktorlar, Dişçiler, Hissedarlar Büyük Mağazalar, Toptancılar, Kuru Temizlikçiler, Sendikalar Elektrikçiler, Mühendisler Uzmanlar, Çiftçiler ve Balıkçılar, Lokantalar, Hamallar, Taşıyıcılar, Oto Tamir ve Bakımcıları, Bahçıvanlar, Boyacılar, Eşya Dükkânları, İthalatçılar Yönetim, Eğitim, Sağlık vb.

Kaynak: McIntosh ve Gupta, 1980: 222-223.

Turizm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için pek çok iş fırsatı yaratmıştır. Turizm sektörü konaklama, ulaşım, eğlence, seyahat gibi sektörlerle doğrudan bağlantılıdır. Ayrıca inşaat, finans, sağlık, tarım ve imalat gibi sektörler de turizm sektöründen dolayı olarak etkilenir. Bu nedenle turizmin istihdam üzerindeki etkisini değerlendirmek zordur (Onder ve Durgun, 2014: 366-367). Turizm bölgesel ve ulusal ekonomilerde üç tür istihdam yaratır (Tutar vd., 2014: 18-19; Yıldız, 2011: 60):

Doğrudan istihdam: Turizm tesislerinde sağlanan istihdam türünü ifade eder. Turizm sektöründe yer alan konaklama, yiyecek, içecek, ulaşım, seyahat acenteleri gibi turistik ihtiyaçları doğrudan karşılar.

Dolaylı istihdam: Hizmet vermeyen diğer sektörlerdeki istihdamı kapsar. Turistik tüketicilerin doğrudan turistik ilişkilerde yaptığı harcamalardan gelir elde edenler, yani turizm sektörüne girdi sağlayan diğer sektörlerdir. Örneğin; kapasitesini arttırmak için ek bir birimin yapım işinde çalıştırılacak işçiler, bir konaklama tesisi veya üretim tesisinde çalışanlar, bu tesiste satışa sunulacak malzemeleri üretenler dolaylı olarak istihdama dahil edilirler.

Uyarılmış istihdam: Ekonomide oluşan ek istihdamı ifade eder. Doğrudan veya dolaylı istihdam yoluyla elde edilen gelirin yeniden nasıl harcanacağına yöntemini belirler. Sonuç olarak geliri ve yaşam standardı yükselen bireylerin, turizm faaliyetlerine katılarak yaptıkları harcamalar ile yeni istihdam fırsatları yaratır. Turizmin çarpan etkisinde önemli bir rol oynar ve teşvikli istihdam ortaya çıkar.

Ekonomi; tarım, sanayi ve hizmet olmak üzere üç ana sektörden oluşur. Her sektör alt sektörlerle ayrılır ve sektörlerin belli bir dönem içindeki üretim toplamları, ekonominin toplam üretim değerini verir (Zengin, 2010: 104). Turizm sektörü ise tüm sektörleri etkileyen lokomotif bir endüstri görevi görür ve tarım, sanayi ve hizmet sektörüyle yakın ilişki içerisindedir.

1.2.1. Turizm ve Tarım

Türkiye sahip olduğu iklim, doğal kaynaklar, bitki örtüsü, denizler, göller, araziler ve toprak yapısıyla hem tarımda ürün çeşitliliğine hem de turizm faaliyetlerine olanak sağlar. Turizm ve tarım sektörü birbirlerini tamamlayan sektörlerin başında gelir. Turizm sektöründe turistlerin yeme-içme ihtiyaçlarının büyük çoğunluğu tarım sektöründen temin edilir. Tarım ve turizm sektörü arasında yaşanan bu etkileşim tarım turizminin gelişmesini ve ön plana çıkmasını sağlamıştır (Çıkın, 2009: 5).

Turizm sektörüne bağlı olarak turizm gelirlerinin artması, tarım sektörünün de gelişmesine yardımcı olur. Kaliteli ürünlerin yetiştirilmesine, ürünlerde belirli bir standart

yakalanmasına ve ürünlerin gerçek değeri ile satılmasına olanak sağlar. Böylece geçimini tarımdan sağlayan halkın refah düzeyinde ve gelirinde artış görülür. Turizm yatırımları, tarımsal üretim yapılan yerlerin altyapı, elektrik, su, ulaşım vb. hizmetlere kavuşmasında önemli rol oynar ve bölgelerarası eşitsizliklerin giderilmesine destek olur. Tarımda yaşanan işsizlik nedeniyle kırsal kesimden kentlere olan göçlerin azalmasına katkıda bulunur (Eşitti ve Kınır, 2005: 178).

1.2.2. Turizm ve Sanayi

Turizm ve sanayi sektörü yakın ilişki içindedir. Özellikle gıda ve içki sanayisinde turistik taleplere cevap verecek nitelikte, standartlara uygun üretim yapılmasına özen gösterilir. Bunun yanında yalnızca turistik tüketime cevap verecek üretimde yapılabilmektedir. Ara malı üretimi yapan sanayiler olarak değerlendirilen deri, deri mamulleri ve seramik sanayisi turizm sektöründen etkilenmekte, deri satışları turizmden elde edilen ek ihracatı arttırmaktadır (Alkış ve Temizkan, 2010).

Turizmde yaşanan büyüme sanayi sektörüne katkı sağlamaktadır. Turist sayısı ve turistik etkinliklerdeki artış beraberinde birtakım doğrudan veya dolaylı maliyet getirir. Turist sayısındaki artış ile lokanta, otel, ulaşım ve gayrimenkul kiralama vb. ihtiyaçları ortaya çıkarır. Bu gelişmeler sanayi sektörünün alt dallarından olan inşaat sektörünün canlanmasına ve böylece demir-çelik sanayisinin gelişmesine katkı sağlar (Yamak, 2012: 206).

1.2.3. Turizm ve Hizmet

Turizm sektöründe hizmet faktörü çok önemlidir. Turizm tesisleri insan gücünden hem üretim aşamasında hem de onları sunarken yararlanır. Turizm, doğası gereği emek yoğun bir sektör olduğu için çok sayıda istihdam yaratır. Bir turist yapacağı harcama doğrudan veya dolaylı olarak turizm sektörüne girdi sağlar ve diğer sektörleri de istihdam açısından etkiler. Turizmde mekanizasyon ve otomasyonun sınırlı kullanımı nedeniyle bu sektördeki teknolojik gelişmeler personel ihtiyacını minimum düzeyde azaltmaktadır (Onder ve Durgun, 2014: 366-367).

Turizm sektörü istihdam yaratma özelliği ile özellikle kadınlar ve gençlerin sektörde istihdam edilmesinde önemli rol oynar. Turizm sektörü, hizmet sektörleri içinde iş fırsatı sağlama olanağı ile işsizliğin yüksek olduğu ülkeler için önemli bir sektör durumundadır (Tunçsiper ve Yılmaz, 2009: 58).

1.3. Turistik Ürün Kavramı ve Özellikleri

Turistik ürün: “Turistin, sürekli yaşadığı yerden ayrılıp tekrar aynı yere dönünceye kadar geçen süre içinde, satın aldığı mal ve hizmetlerin ve yaşadığı deneyimlerin bütünü oluşturur.” Turizm sektöründe turistik ürün iki şekilde ortaya çıkar. Birincisi bölgenin sahip olduğu tarihi, doğal kaynakların oluşturduğu turizm ürünüdür. İkincisi ise, turistlerin tatil yapmasına olanak veren turizm hareketleri yani paket turları oluşturan turistik hizmetler bütünüdür (Güzel, 2010: 88). “Turistik ürün çekicilik, yararlılık ve kolay elde edilebilirlik faktörlerinin birleşiminden oluşur. Bu kaynaklardan üç bileşene ek olarak imaj ve fiyat eklendiği de görülür (Demir ve Demir, 2004: 95)”.

Turistik Ürünün Özellikleri:

Turistik ürünün özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Çolak, 2009: 4-7):

1. Turistik ürün bulunduğu, sunulduğu veya işlendiği yerde tüketilmesi gereken bir üründür. Bu nedenle turizm pazarlamasının turistik ürünlerin bulunduğu yerde değil mevcut ve potansiyel turistlerin bulunduğu yerlerde yoğunlaştırılması vazgeçilmez bir koşuldur.
2. Turistik ürünler bilgi ürünleridir ve turistik işletmeler, ürünlerin satılabilirlik, fiyatlar, kalite, kullanım süresi, satın alma şartları hakkındaki bilgileri tüketicilere vermek zorundadırlar. Turistik ürünler hakkında bilgi vermek, bu ürünlerin sunulması kadar önemlidir. Bu sebeple, turistik ürünleri oluşturmanın ve pazarlamanın tek yolu gerekli bilgilere sahip olmaktır.
3. Turistik ürünlere duyulan talep yer ve zaman içinde yoğunlaşır. Turistik talep mevsimlik özellik taşır.
4. Turistik ürünler birbirlerini tamamlayıcı ürünlerdir ve birleşik özellik gösterirler. Turistik ürün ulaşım, konaklama, yeme-içme, eğlence gibi birçok ürünün bir araya gelmesiyle oluşur.
5. Turistik ürün insanlar tarafından üretildiği için kalitede standardı yakalamak güçtür. Çünkü turistik ürünleri üreten insanlar fiziksel ve psikolojik bakımdan birbirlerinden farklıdırlar.
6. Turistik ürünü kullanırken müşteri, doğrudan doğruya ürününün üreticisi ile karşı karşıya gelir.
7. Turistik ürünlerin sadece yararlanma olanağından doğan bir kullanım değerleri vardır. Turistik ürün genel olarak değişik yerler görmek, dinlenmek, açık hava ve güneşten

yararlanmak, kültürel ufku geliştirmek gibi, temelde maddi tüketime dayalı, kullanım imkânı sağlayan hizmetlerden oluşur.

8. Turistik ürünün talebe göre programlanması mümkündür çünkü tüketildikçe üretilir.
9. Turistik hizmetler makineleşmeye ve otomasyona bağlı olmayıp insanlar tarafından gerçekleştirilirler.
10. Turistik ürünlerin satın alınması birbirlerinden çok farklı nesnel ve öznel faydalara dayanır. Bu nedenle ülkelerin sunduğu turistik ürünün değişik amaç ve fayda için seyahat eden insanların ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü karşılayabilecek vasıflara sahip olması gerekir.
11. Turistik ürünün arzı sınırlıdır. Doğal ve tarihi turistik kaynakların sınırlı olması, turistik araç ve gereçlerin yatırımlar yoluyla kısa sürede arttırılmasının mümkün olmaması, turizm arz kaynaklarının isteme ve fiyata uyum yapacak şekilde değiştirilememesi gibi nedenler turistik ürünlerin arzını sınırlı kılar.
12. Turistik ürün, soyut bir özelliğe sahip olduğu için bir defada tüketilir. Turistik bir üründen doygunluk sağlayamayan bir turiste yeni bir turistik ürün sunmak veya ürünü yenisiyle değiştirmek mümkün olmayabilir.
13. Turistik ürünler ikame edilme imkanına sahip ürünlerdir. Turizme katılma ihtiyacı temel ihtiyaçlardan olmadığı için diğer mal ve hizmetlere olan talep ile turistik ürün talebi arasında rekabet vardır.
14. Turistik ürüne olan talep aşırı esnektir. Turistik ürüne olan talep, milli gelir hacmi, kişisel gelir, gelir dağılımı, fiyatlar, ikame olanakları, turizm endüstrisinin nicel ve nitel özelliği, gelenekler, toplumsal çevrenin baskıları, moda, tanıtmanın etkinliği, boş zaman ve insanların kültür düzeyi gibi bir dizi etkenlere karşı son derece duyarlıdır.
15. Turistik ürünü oluşturan hizmetler genel olarak turist tarafından bir araya getirilir. Bu sebeple herkese uygun bir turistik ürün meydana getirmek oldukça zordur.
16. Turistik ürünlerin diğer ürünlerden farkı, turistik ürünlerin taklit edilmesinin kolay olmasıdır. Bu durum benzer ürünler sunan turistik bölgeler arasında rekabetin oluşmasına neden olur.

Turizmin gerçekleştirildiği alanların çok çeşitli olması, turistik ürünlerde de çeşitlilik olması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Turistik ürün çeşitliliği, ülkelerin veya bölgelerin sahip olduğu altyapı, üstyapı olanakları ile doğal, kültürel ve toplumsal kaynakların farklılığına bağlı olarak değişebilmektedir. Günümüz turizm talepleri dikkate alındığında Türkiye'nin çok çeşitli turizm ürünlerine sahip bir coğrafya olduğu görülür (Demir ve Demir, 2004: 95). Bu bağlamda turizm çeşitlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023

Eylem Planında: “Alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, eko turizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi” yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 35).

1.4. Alternatif Turizm Kavramı ve Çeşitleri

Deniz kum güneş üçlüsü olarak adlandırılan kitle turizmi, 1980’li yıllardan itibaren hızlı bir gelişme göstermiş ve bu gelişmeler beraberinde bir takım çevresel, ekolojik, sosyal ve kültürel sorunlar doğurmuştur. Deniz turizminin 4-5 ay gibi kısa sürelerde yoğunlaşması mevsimsel özellik taşımasına ve kıyılarda aşırı yoğunluktan dolayı çevrenin tahribine neden olmuştur. Ortaya çıkan bu olumsuzluklar karşısında yeni arayışlara giren üretici ve tüketiciler alternatif turizm kaynaklarına yönelmişlerdir. Kitle turizminin yarattığı olumsuz etkileri en aza indirmek ve farklı talepleri karşılamak amacıyla alternatif turizm kavramı ortaya çıkmıştır (Uğuz, 2011: 3).

Literatürde alternatif turizm kavramı; “yumuşak turizm, korumacı turizm, yeşil turizm, doğaya yönelik turizm, eko turizm, uygun turizm, sürdürülebilir turizm, ilerleyici turizm gibi turizm çeşitleriyle birlikte anılmaktadır”. Alternatif turizm, doğal çevreyi ve kaynakları koruyarak sürdürülebilir bir çevre oluştururken, yöre halkının turizme katılımını destekleyerek ekonomik anlamda da yarar sağlar (Akpınar ve Bulut, 2010: 1577). Bir diğer tanımda alternatif turizm; geleneksel şehir turizmi ve kitle turizminin neden olduğu olumsuz etkilerin azaltılması amacıyla, yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmesine imkan sağlayan turizm türüdür (Zengin, 2014: 2).

Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi, turizmin 12 aya yayılması ve kitle turizminin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla turizm politikaları geliştirilmiştir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planında (2007-2013) turizmin çeşitlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda kırsal turizm, sağlık turizmi, termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, ekolojik turizm, yayla turizmi ve kongre turizminin geliştirilmesi ön plana çıkarılmıştır (Çetinkaya, 2014: 85).

1.4.1. Tarım Turizmi (Agro Turizm)

Tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı yörelerde gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Burada amaç turizmi öne çıkararak tarımsal üretimi ikinci plana atmak değil aksine turist ve tarımsal ürünleri buluşturmak, birlikte uyumlu bir şekilde hareket edilmesini sağlamaktır. Tarım turizmine katılan turistler, tarımsal hayatı birebir uygulayarak yaşamak isterler. Ev yapımı ürünlerin (peynir, hamur işleri, yöresel yemekler, konserveler vb.) yapımına katılma, tatma, dönerken yanlarında götürmek için satın alma davranışlarını

gösterirler. Yöresel kıyafetler giyme, festivaller ve yöreye özgü çeşitli aktivitelere katılmak bu turizm türünün özünü oluşturmaktadır (Uygur ve Akdu, 2009: 147-148).

Tarımsal çeşitlendirme, kırsalda üretim ve tüketim arasında daha yakın ilişkiler oluşturma, bölgesel kimliklerin geliştirilmesi ve sürdürülmesinde tarım turizminin rolü büyüktür. Tarım turizmi bölgesel kimliğin korunması ve geliştirilmesi, çevre bilincinin artırılması, yerel gıda üretiminin, geleneksel mirasın, becerilerin ve yaşam biçimlerinin korunmasını sağlayarak sosyal ve kültürel açıdan fayda sağlar. Tarım turizmi, turist harcamalarını arttırması ve turizm sezonunu uzatmadaki rolü açısından önemlidir (Everett ve Aitchison, 2008).

1.4.2. Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizmi, kırsal turizmin en eski türlerinden biri olup, gerçek manada II. Dünya savaşından sonra ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Çiftlik turizmi; çiftlik sahipleri ve çiftçiler tarafından tarım yapılan alanlarda yürütülen, hayvan ve bitki üretilen, geleneksel yöntemlerin uygulandığı bir turizm türüdür (Zengin ve Savgın, 2016:477).

Türkiye’de çiftlik turizmi kapsamında TATUTA (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası) projesi gerçekleştirilmiştir. Proje, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği’nin başvurusu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının desteği ile 2004 yılında başlamıştır. Bu projede uygulamaya 25 çiftlikle başlanmıştır. Bu programın amacı; tarım yapan üreticiye maddi ve manevi anlamda katkıda bulunmanın yanı sıra, şehir yaşamından uzaklaşmak, doğa ile içi içe olarak kırsal hayatı yerinde öğrenmek isteyen insanları bir araya getirmektir. Bu programlara katılan kişiler bir ücret karşılığı belirli bir süre çiftliklerde konaklar, gönüllü olarak bazı etkinliklere katılırlar (Artuğer vd., 2013: 2; Ahmadova ve Akova, 2016: 18). Türkiye TaTuTa ev sahibi listesinde bugün 75 doğa dostu tarım çiftliği yer alır. Gönüllüler günlerinin yarısını çiftlikte işlere yardım ederek geçirirler ve ekolojik yaşam ve tarım hakkında bilgi edinirler (Wwoof Türkiye, 2021).

1.4.3. Eko Turizm

Eko turizm; turistlerin doğası bozulmamış alanlara eğlenme, dinlenme ve kültürel etkinliklere katılmak amacıyla gittikleri, az sayıda ziyaretçisi olan ve ekonomik açıdan yerel halka gelir sağlayan seyahatlerdir. Eko turizm, doğal çevre ve turizmin iç içe olduğu, çevreyi koruma güdüsü ile hareket edilen bir turizm türüdür (Arslan, 2005: 31).

Doğaya zarar vermeyen, doğa ile uyumlu, çevreye saygılı, katılımın genellikle 25 kişilik gruplar halinde gerçekleştirildiği bir turizm türüdür. Eko turizmin sahip olduğu bazı özellikler şöyledir (Morgül, 2015: 28):

- Doğa temelli bir turizm türüdür,
- Bölgede var olan biyolojik çeşitliliğin hem yöre halkı hem de turist tarafından korunmasını sağlar,
- Yöre halkının yaşam standardının yükseltilmesini destekler.

1.4.4. Yayla Turizmi

Yaylalar genellikle tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle ilgilenenlerin yaz aylarında, dağların yüksek kesimlerine otlak bulma amacıyla gittikleri, köye yakın ve ekonomik anlamda köye bağlı kısa süreli konaklama alanlarıdır. Yayla turizmi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca turizmi geliştirme ve çeşitlendirme çalışmaları kapsamında en çok çalışma yapılan turizm türlerinden biridir. Bu çalışmalar sonucunda özellikle yerli turistlerin yayla turizmine olan talepleri artmıştır (Hacıoğlu, 2019: 13). Türkiye'de dağlık alanların çok yer kaplaması yaylacılık faaliyetleri için uygun çok sayıda yaylaya olanak sağlamıştır. Toroslar, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'nun yüksek kesimleri yaylacılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı yerlerdir. (Çolak, 2009: 24).

Yayla turizmi, iş yaşamının stresli ve kalabalık ortamından uzaklaşmak isteyen insanların doğa ile iç içe vakit geçirerek, farklı iklim koşullarını deneyimlemesine ve beslenme ihtiyaçlarının yöresel ürünlerle karşılanmasına olanak sağlayan bir turizm türüdür. Yayla turizmine katılanların konaklama süresi kıyı turizmine oranla daha uzundur. Genellikle gerçekleştirildiği yörenin mimari özelliklerini taşıyan yerlerde konaklama yapılır (Bilici ve Işık, 2018: 7).

1.4.5. Macera Turizmi

Macera turizmi 1980'lerde alternatif turizm kaynaklarına olan talebin artması ile Yeni Zelanda'da hızla gelişen bir turizm türüdür. Bu dönemde Avustralya, Kanada, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde de hızla gelişmiştir. 1990'lı yıllarda en hızlı gelişen turizm türü olmasına rağmen, kavramsal açıdan en az anlaşılan turizm türü olmuştur. 2000'li yılların başından itibaren kavramla ilgili akademik çalışmalar gelişme göstermiştir (Çetinkaya, 2014: 86).

Macera turizmi, tehlike ve risk almayı seven, farklı maceralar arayan insanların katıldığı bir turizm türüdür. Yamaç paraşütü, dağcılık, rafting, mağaracılık bu turizm türünün faaliyetlerinden bazılarıdır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 6). Bir diğer tanımda macera turizmi; seyahat, spor ve açık hava rekreasyonunu bir araya getirir. Turizmin büyüyen bir alt kümesi kabul edilir (Beedie ve Hudson, 2003: 1).

1.4.6. Sağlık Turizmi

İnsanların tedavi olmak amacıyla ikamet ettikleri yerler dışına seyahat etmeleri ve gittikleri yerde konaklamaları sağlık turizminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sağlık turizmi; tedavi amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerdir. Bir diğer tanıma göre; insanların sağlıklarını koruma veya iyileşme amacıyla belirli bir süre dâhilinde (genellikle 21 gün) doğal kaynaklarla hizmet veren tesislere seyahatleri, burada kür uygulamaları, konaklama, yeme-içme, eğlenme hizmetlerinden faydalanmaları faaliyetlerinin tümüdür (Aydın, 2012: 92).

Sağlık turizmi, bireyin zihninde ve bedeninde refahın sürdürülmesi, iyileştirilmesi ve yenilenmesi için yerel çevresi dışına düzenlenen seyahattir. Bir diğer tanımda, tıbbi müdahale yoluyla insan sağlığının iyileştirilmesi veya eski haline getirilmesi için kişilerin yaşadığı yer dışına gerçekleştirdikleri seyahatlerdir (Carrera ve Bridges, 2006: 447-454).

Günümüzde turizm faaliyetleri eğlenme, dinlenme, yeni yerler keşfetmenin yanında, şifalı sular ve tedavilerini de kapsamaktadır. Sağlık turizmi çeşitleri ve sunulan hizmetler şunlardır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020):

- Medikal Turizm (Tıp Turizmi): Sağlık kurum ve kuruluşlarında hizmet verir.
 - İleri tedaviler
 - Transplantasyon
 - Tüp bebek uygulamaları
 - Estetik Cerrahiler
- Termal Sağlık Turizmi ve SPA Wellness: Kaplıca ve Spa merkezlerinde hizmet verir.
 - Kaplıca tedavisi ve fizyoterapi
 - Hidroterapi ve egzersiz
 - Talosoterapi
 - Balneoterapi ve Peloidoterapi
 - Klimaterapi
- İleri Yaş ve Engelli Turizmi: Klinik otellerde, rekreasyon alanlarında, tatil köylerinde ve bakım evlerinde hizmet verirler.
 - İleri yaş turizmi (geziler, meşguliyet terapileri)
 - Yaşlı bakım ve hizmetleri
 - Klinik otellerde gerçekleştirilen rehabilitasyon hizmetleri
 - Engelliler için düzenlenen özel bakım ve gezi turları

1.4.7. Spor Turizmi

Spor turizmi giderek daha popüler hale gelen bir turizm türüdür. Son yıllarda spor turizmi etkinliklerine katılım artmış, spor turizmi ile ilgili akademik çalışmalarda daha popüler hale gelmiştir. Spor turizmi kavramı üç alanda özetlenmiştir; spor yapmak ve sportif faaliyetlere aktif olarak katılmak için yapılan seyahatler aktif spor turizmi, spor etkinliklerini izlemek amacıyla yapılan seyahatler etkinlik turizmi, spor müzeleri, ünlü spor merkezleri ve spor temalı gezileri içeren seyahatler nostalji spor turizmi olarak adlandırılır (Gibson, 1998: 45-76).

Spor turizmi, insanların yaşadığı yerler dışında yapılan sportif faaliyetlere katılmak veya izlemek amacıyla yaptıkları, ticari amaç içermeyen seyahatlerdir (Weed, 1997: 5). Spor etkinliklerine bizzat katılmak isteyen sporcu, yönetici ve izleyicilerin yaptıkları seyahatlerdir (Stephen, 2001: 113). Bir başka tanıma göre ise; ulusal ve uluslararası gerçekleştirilen sportif faaliyetleri içeren organizasyonlara katılmak amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerdir (Kurtzman ve Zauhar, 1999: 27).

1.4.8. Kış Turizmi

Türkiye özel konumu nedeniyle önemli kış turizm merkezlerine sahiptir. Kış turizmi kayak sporuna olanak sağlayan, kar yağışının yoğun olduğu yerlere yakın, konaklama, yeme-içme, dinlenme, eğlenme, gezip görme aktivitelerini gerçekleştirmeye olanak sağlayan ve yılın belli bir döneminde gerçekleştirilen faaliyetleri içerir. Uzun yıllardan beri dünyada gelişmekte olan bir turizm çeşidi olan kış turizmine katılım her geçen yıl artarak devam etmektedir. Turizmin yaz sezonu ile sınırlı kalmasını önlemesi açısından da önemlidir (Altaş vd., 2015: 346-347).

Turizmin en önemli öğelerinden biri olan iklim, dağların hem kış turizmi hem yaz turizmi kapsamında iki farklı şekilde kullanımına olanak sağlar. Örneğin; Davraz Dağı (Isparta) kış mevsiminde kar yağışı aldığı ve karın yerde kalma süresi uzun olduğu için kayak sporu yapanlar tarafından yoğun bir şekilde ziyaret edilir. Yaz aylarında ise bazı futbol kulüpleri tarafından kamp alanı olarak da tercih edilmektedir (Ceylan, 2009: 10).

Türkiye’de 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’na ilan edilen kış sporları temalı 29 Kültür ve Turizmi Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezi bulunur. Bu bölgelerin konaklama tesisi olanağı sunması açısından 9 tanesi faal, 7 tanesi ise kısmen faaldir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

Harita 1.1 Kış Sporları Turizmi Temalı Kültür ve Turizmi Koruma ve Gelişim Bölgeleri

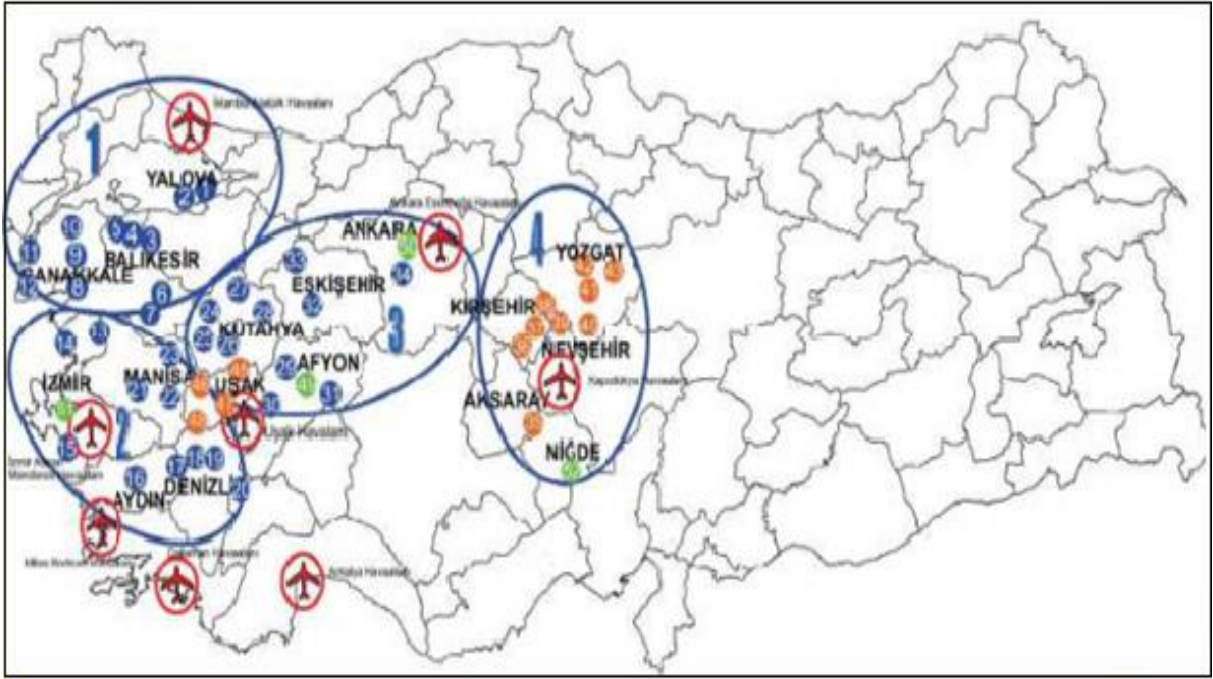
Kaynak: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10176/kis-sporlari-turizmi-temali-ktkgb39ler.html>.

1.4.9. Termal Turizm

Aşırı kentleşme ve sanayileşme sonucunda ortaya çıkan kirlilik, çevre sorunlarının yanı sıra insan sağlığı üzerinde de olumsuz etkiler yaratmakta ve insanlar stres, romatizmal hastalıklar, beslenme bozuklukları, sindirim ve solunum yolları hastalıkları gibi sağlık sorunları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. İnsanlar sağlıklarını korumak, buldukları stresli ortamlardan uzaklaşmak, kür tedavisi uygulamak amacıyla termal tesislere giderek, termal turizm faaliyetlerine katılırlar (Özbek, 1991: 15).

Termal turizm; doğal şekillerde belirli bir sıcaklıkta yer üstüne çıkan ve insan sağlığına yararlı mineralleri içeren şifalı su, şifalı çamur ve buharın bulunduğu yerlerde, yörenin kendine özgü iklim şartları içinde gerçekleştirilen bir turizm türüdür (İlban vd., 2008: 9).

Termal turizm hem hasta hem sağlıklı turistlere hizmet veren, bireylerin daha iyi hissetmek, rahatlamak ve tıbbi tedavi gerektirmeyen hastalıklarını rahatlatmak amacıyla gerçekleştirdikleri seyahatlerdir. Bir bölgenin termal turizm amacıyla hizmet verebilmesi için bölgedeki doğal suyun termal su özelliği taşıdığına bilimsel olarak kanıtlanması gerekir (Tuna, 2019: 119).

Harita 1.2 Termal ve Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Termal Turizm Merkezleri

Kaynak: <https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/21666,ttmp.pdf?0html>.

1.4.10. Kırsal Turizm

Kırsal alanlar 1700'lerin sonundan bu yana turistlere ev sahipliği yapmış, kırsal alanların kültürel değerlerinde köklü bir değişim yaşanmış, hızla gelişerek popüler bir turizm merkezine dönüşmüştür. Bununla birlikte kırsal turizm, tarihinin büyük bir kısmında göreceli olarak küçük ölçekli pasif bir faaliyet olarak kalmıştır. Ancak 1960'larda turizm faaliyetinin önemli bir unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kırsal kaynaklara olan talep önemli ölçüde genişlemiştir. Yani son yirmi yıla kadar kırsal alanlardaki eğlence ve turistik faaliyetler çoğunlukla ortamın kırsal karakteriyle yakın ilişki içindeydi ve bu nedenle pasif, rahat ve gelenekseldi. Daha yakın zamanlarda ise yeni talepler ve beklentiler, kırsal turizmin kapsamını tanımlamada kırsal ortamın kuralını değiştirdi ve kırsal turizmin yönetimi ve planına yeni bir yaklaşım getirdi (Sharpley, 2004: 374).

Kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm etkinliklerini içeren bir turizm türüdür. Tarımsal etkinliklerin yoğun olarak yapıldığı yerlerde, tarımsal etkinliklerin yanında turizm sektörüne bağlı olarak gelişen bir turizm türüdür. Yapıldığı yere göre çiftlik turizmi, yayla turizmi, tarım turizmi, köy turizmi olarak da adlandırılmaktadır (Çeken vd., 2012: 12).

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZM

2.1. Kırsal Alan Tanımı

Kırsal turizm kavramının daha net anlaşılabilmesi için öncelikle kırsal turizmin gerçekleştirildiği temel alan olan kırsal alan kavramının tanımlanması gerekir. Kırsal alanlar; deniz turizmi yapılan yerlerin dışında kalan, kent yerleşimlerinden uzak, kırsal alanlara özgü doğal ve kültürel hayatın korunduğu, تنها, kırsal yaşamla alakalı pek çok aktivitenin gerçekleştirildiği yerler olarak tanımlanır (Çeken vd., 2012: 12).

Kırsal alan, kent olarak tanımlanan yerleşim alanlarının dışında kalan, yoğun olarak tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanları içeren, bucak, köy, mezra, kom gibi isimlerle anılan yerleşimler olarak tanımlanabilir. Kısaca kırsal alan; “ekonomisi tarıma dayalı, yüz yüze ilişkilerin yaygın olduğu, iş bölümü ve uzmanlaşmanın gelişmediği toplumsal ortamlarda yaşayan insan topluluklarını içermektedir” (Görün, 2004: 128).

OECD'nin tanımına göre kırsal alan; kentsel eşik değer için nüfus yoğunluğu kilometrekare başına 150 kişinin yaşadığı yerdir. Bu tanıma göre kırsal alanda yaşayan nüfusun oranı yüzde 50'den fazla ise “baskın kırsal alan”, yüzde 15-50 arasında ise “orta kırsal alan” ve yüzde 15'ten az ise “baskın kentsel alan” olarak tanımlanmıştır (Kırsal Kalkınma Planı, 2019-2023: 43).

Tablo 2.1 Farklı Ülkelerde Kırsal Yerleşim Yeri İçin Seçilen Kriterler

Ülke	Kırsal Yerleşim Yeri İçin Seçilen Kriterler
Avustralya	Nüfusun 100 kişiden az olduğu yöreler
Avusturya	Nüfusun 5000 kişiden daha az olduğu yöreler
Kanada	Nüfus yoğunluğunun km başına 400 kişiden daha az olduğu yöreler
İngiltere ve Galler	Nüfusun 10000'den daha az olduğu yöreler
Fransa	2000 kişiden az topluluklar veya birbirlerine 200 m'den fazla uzak olmayan evlerde yaşayanların olduğu yöreler
Portekiz	Nüfusun 100 kişiden daha az olduğu yöreler

Kaynak: Kiper, 2006: 19.

Türkiye'de ise kırsal alanlar ilk kez 18.03.1924 tarihli, 442 sayılı Köy Kanunu ile nüfus büyüklüğü ölçütü kullanılarak tanımlanmıştır. Kanuna göre nüfusun 2.000 kişiden az

yerleşmeler “köy”, 2.000 ile 20.000 arasında olanlar “kasaba” ve 20.000’den fazla olan yerleşmeler ise “şehir” olarak tanımlanmıştır (Kırsal Kalkınma Planı, 2019-2023: 43-44).

1992 yılında parlamentoda toplanan “Kırsal Turizm Kolokiyumu” kırsal alanların özellikleri ile ilgili önemli değerlendirmeler yapmıştır. Kırsal yörelerin özelliklerine dair şu açıklamaları yapmak mümkündür (Demircioğlu, 1993: 10):

- Suyun bol olduğu,
- Gezi etkinliklerinin özenle organize edildiği (golf, tenis, yüzme, balık tutma vb.)
- Spor etkinliklerine elverişli,
- Milli parklara yakın,
- Tarihi değere sahip,
- Kolay rezervasyon yapılabilen,
- Ulaşımın kolay ve ucuz olduğu,
- Yöresel mimarinin ön plana çıkarıldığı,
- Yerel halkının sıcak ve iletişime açık olduğu yerler kırsal turizm açısından en uygun yerler olarak tanımlanır.

2.2. Kırsal Turizmin Tanımı

Kırsal turizm, kişilerin dinlenmek, farklı kültürlerle bir araya gelmek amacıyla doğal güzelliklere sahip kırsal yerleşmelere giderek orada konaklama, yöreye özgü aktivitelere katılma amacıyla gerçekleştirdikleri bir turizm türüdür. Bazı ülkeler kıyılarda oluşan yoğunluğu azaltmak amacıyla kırsal turizme yönelirken, bazı ülkeler iç göçü önlemek, bölgeler arası eşitsizlikleri azaltmak amacıyla kırsal turizme yönelmişlerdir. İç turizm kapsamında ise; kentleşme ve sanayileşme ile ortaya çıkan kalabalıktan uzaklaşarak, kırlara dönme eğilimindeki insanları dinlendirme görevi üstlenir (Soykan, 2000: 21).

Dünya turizm literatürü incelendiğinde kırsal turizmin uzmanlar tarafından;” çiftlik turizmi (farm tourism)”, “köy turizmi (village tourism)”, “yayla turizmi (highland tourism)”, “tarım turizmi (agro-tourism)”, “eko turizm” ve “alternatif turizm” gibi çeşitli isimlerle ifade edildiği görülmüştür. Bunun sebebi, kırsal turizmin kapsamı konusunda uzmanlar arasında ortak bir görüşe sahip olunamaması, tüm ülkeleri ve tüm kırsal bölgeleri kapsayacak şekilde kırsal turizmin tanımının yapılmasının zor olmasıdır (Köroğlu ve Köroğlu, 2006: 235).

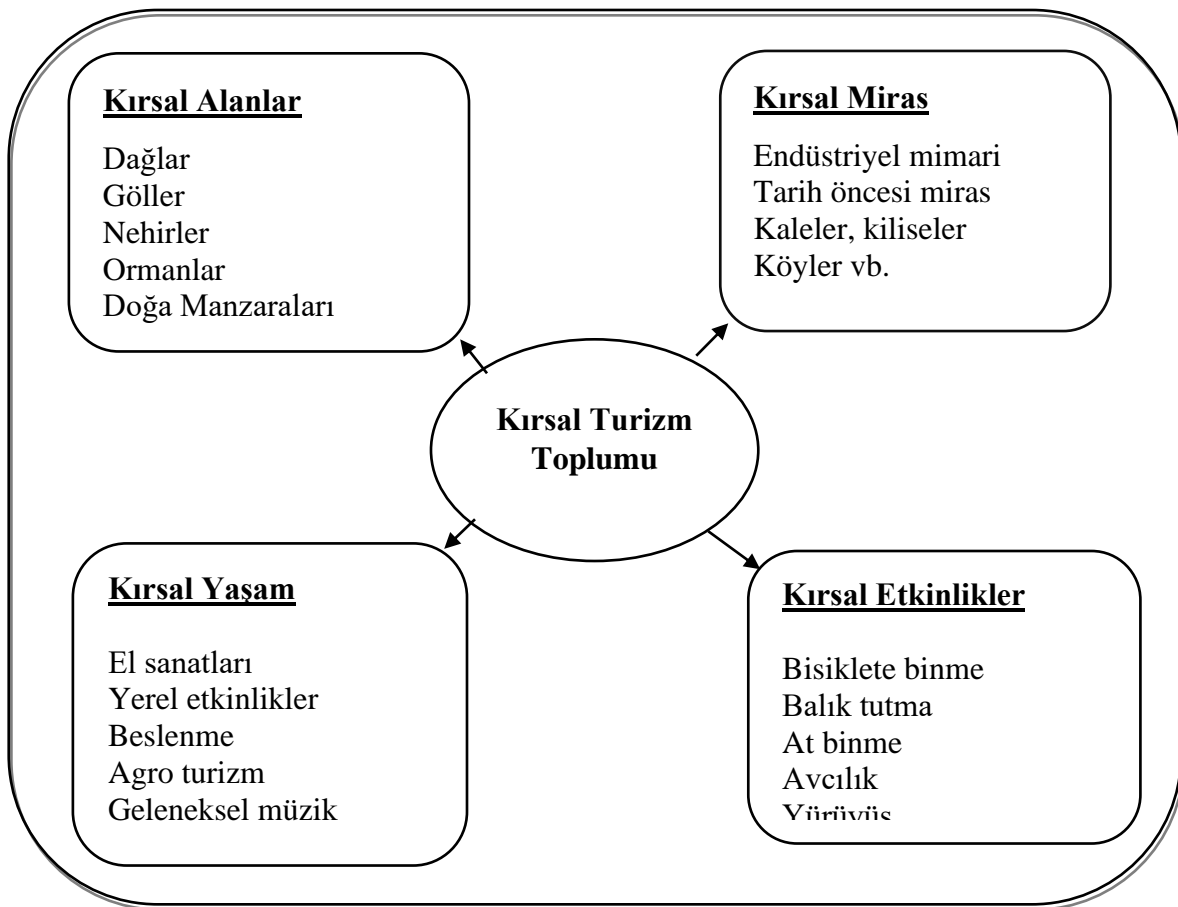
Kırsal turizm; deniz turizmi dışında kalan, kırsal alanlara özgü sosyokültürel değerlerin ön planda tutulduğu, doğallığı bozulmamış ortamlardır (Torun, 2013: 33).

Soykan, F., 1999'a göre kırsal turizm; şehirlerde yaşayan insanların şehir baskısından, stresinden uzaklaşma, dinlenme ve kırsal yaşam hakkında bilgi edinme isteğinden doğan ve bu alanlara giderek bazı etkinliklere katılma faaliyetidir (Demirezen, 2018: 80).

Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda kırsal turizm; turistlerin yöresel değerlerle iç içe olarak güzel zaman geçirme istekleri doğrultusunda, birçok hizmeti bünyesinde barındıran küçük ölçekli işletmelerin bulunduğu kırsal yerleşmede gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür (Doğan ve Özaslan, 2017: 63).

Olalı. H., ve Timur. A., 1988'e göre kırsal turizm; tarımsal etkinliklerin yoğun bir şekilde yapıldığı bölgelerde tarımsal etkinliklerin beraberinde gelişen bir turizm çeşididir. Kıyı turizmine alternatifler sunmak, kırsal alanların dinlendirici özelliğinden faydalanmak, geçimini tarımdan sağlayanlara ek gelir imkânı sağlamak açısından önemlidir. Yayla turizmi, eko turizm, köy turizmi ve çiftlik turizmi gibi isimler alır (Çeken vd., 2012: 7).

Kırsal turizmi daha iyi kavrayabilmek için, kırsal turizmi oluşturan bileşenleri bilmek oldukça önemlidir. Şekil 2.1'de kırsal turizmin bileşenleri verilmiştir.

Şekil 2.1 Kırsal Turizm Bileşenleri

Kaynak: Çeken vd., 2012: 12.

2.3. Kırsal Turizmin Gelişimi

2.3.1. Kırsal Turizmin Dünya'daki Gelişimi ve Örnekleri

Kırsal alanlar sahip oldukları doğal ve kültürel özellikleriyle, büyük kentlerde sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan rekreasyon ihtiyaçlarını karşılar. Kırsal turizm amaçlı ilk tur programları 19. yy 'da İngiltere'de doğaya dönüşün yaşanması ile başlamış sonraki yıllarda Avrupa'nın sanayileşmiş ülkelerine de yayılmıştır. Kırsal turizmin hızlı bir şekilde gelişmesinde öncelikle kentlerde yaşayan insanların sosyal ve ekonomik durumlarının iyileşmesi, hava kirliliği, stres ve gürültüden uzaklaşma isteği etkili olmuştur (Çeken, 2012: 12).

Fransa, Hollanda, İtalya, Portekiz, Avusturya, İrlanda, Almanya, İngiltere, İsviçre, Belçika, İspanya, İskandinav ülkeleri gibi birçok Avrupa ülkesi kırsal turizmde önemli bir yol kat etmiştir. Bu ülkelerde kırsal turizm, iç turizmin yanında dış turizme de hizmet eder duruma gelmiştir. Avrupa'da kırsal turizm uzun yıllardan beri kır ve kent kültürünü birleştiren bir unsur olmuştur (Soykan, 2000: 22).

Kırsal turizm Avrupa'da, kırsal alanların kalkınmasında önemli bir güç olarak görüldüğü için geniş kapsamlı bir örgütlenme ve ulusal ve uluslararası derneklerle çalışmalar yürütülmektedir. Bu derneklerden biri olan Uluslararası Kırsallık Çevre Kalkınma Derneği, uluslararası gruplarla ortaklaşa çevre, tarım ve turizmi içeren seminerler düzenlemektedir. Seminerlerde ağırlıklı olarak kırsal turizm kapsamında uygulanan programları tanıtmak, deneyimleri paylaşmak, karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak gibi faaliyetler yürütülmektedir (Soykan, 2000: 22).

Kırsal turizm, Avrupa ve Kuzey Amerika'da hızla büyüyen bir sektör olmuştur. Kırsal alanlarda, kırsal nüfus için önemli bir geçim kaynağı haline gelmiştir. Örneğin; İngiltere'de kırsal turizmden elde edilen yıllık gelirin 14 milyar dolar olduğu ve 380 000 kişiye istihdam sağladığı bildirilmiştir. Kanada'da ise işgücünün %3'ü kırsal işgücünden oluşur. Amerika'da 2002-2004 yılları arasında 90 milyon turist kırsal bölgelere seyahat etmiştir. İsrail'in kuzey bölgesinde kırsal kesim insanının %10'u kırsal turizme dahil olmaktadır (Tchetchik vd., 2008: 553).

2.3.1.1. Fransa Örneği

Fransa'da ilk kez 1951 yılında köy evleri turizm amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Yaz mevsiminde 2 ay boyunca turistlerin, köylülerin evlerinde konaklamaları sağlanmış böylece kırsal turizm etkinlikleri başlamıştır. 1955 yılından itibaren devlet desteğini de alarak ilerlemeye devam eden kırsal turizmde üç amaç güdülmüştür;

- Yeşil turizmi canlandırmak,
- Köylerde yaşayan insanlara istihdam sağlayarak iç göçleri önlemek,
- Köylerdeki tarihi mekânları restore ederek korunmasını sağlamak.

Fransa’da kırsal turizm etkinliklerinin ekonomik anlamda teşvik görmeye başlamasıyla birlikte özellikle 1960 yılından sonra kırsal bölgelerin ve tarımın gelişmesi adına yeni bir kapı açılmıştır. Fransa’da av turizmi, rekreasyonel balıkçılık, golf turizmi, binicilik ve milli parklar da kırsal turizm kapsamında sayılmaktadır. Bu nedenle, sahip olduğu ormanlar, nehirler, su kanalları ve canlı peyzajı ile yüksek bir kırsal turizm potansiyeline sahip olan Fransa’da, özel birleşik turlar (tren ve bisiklet ile seyahatler, patika yollarda yürüyüş) düzenlenmektedir (Soykan, 2000: 23-24).

2.3.1.2. İspanya Örneği

Kırsal turizm, 1960’lı yıllarda İspanya’da ucuz bir tatil çeşidi olarak tercih edilmeye başlanmış, turizm işletmelerinin sayısı her yıl arttırılarak, hizmet kalitesinin yükseltilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Kırsal alanlardan kentlere olan göçü önlemek, var olan nüfusu devamlı kılmak ve kırsal ekonomiyi canlandırmak, kırsal turizme önem verilmeye başlamasının başlıca sebepleri arasında sayılabilir. 1990’lı yıllardan sonra açıklanan raporlarda, kırsal kesimden kentlere göçlerin azaldığı, bölge ekonomisinin canlandığı, kır ve kent insanı arasında olumlu kültürel alışveriş sağlandığı belirtilmiştir. Yaşanan olumlu gelişmeler, İspanya’nın kırsal turizm politikasının amacına ulaştığını göstermiştir (Aydın, 2012: 42).

2.3.1.3. Avusturya Örneği

Avusturya, Avrupa ülkeleri arasında kırsal turizmin geleneksel biçimde en iyi uygulandığı ülkelerin başını çekmektedir. Tarımın desteklenmesi, göçlerin önlenmesi amacıyla yaklaşık 100 yıldan bu yana agro turizm ağına sahiptir ve ayrıca 1964 yılında çiftlik tatili ağı kurulmuştur (Aytüre, 2013: 14).

“Yeşil Köyler” örgütü adı verilen ve 36 köyden oluşan bu yapı kırsal turizm uygulamalarına örnek olarak verilebilir. Bu örgütte yer alan köyler seçilirken belirli standartlar gözetilmiştir. Bu standartlardan bazıları şunlardır (Kiper, 2006: 52):

- Ekolojik Kriterler (Havanın kalitesinin korunması ve gürültüden uzak olması için köyün otoyoldan en az 3 kilometre uzak olması, serbest zaman etkinliklerinin doğayla uyumlu olacak şekilde planlanması, yöresel ürünlerin satışı),
- Mimari Kriterler (Konutlarda eski ve yeninin uyumlu olması, en fazla 3 katlı yapılar)

- Sosyal ve Turistik Kriterler (köydeki nüfusun en fazla 1500 kişi olması, küçük otellerin büyük otellere oranla daha çok tercih edilmesi, alt yapı imkânlarının geliştirilmesi ve turizme olumlu bakış açısına sahip köy halkı).

2.3.1.4. Almanya Örneği

Kırsal turizmin, Almanya’da gelişmeye başlaması 1879 yılında devlet memurlarının ücretli tatil hakkına sahip olmasıyla başlayıp, 1914 yılında beyaz yakalıların katılmasıyla sürmüştür. Kırsal turizm faaliyetleri daha çok şehirlere yakın köylerde, ucuz olan küçük otel ve çiftliklerde gerçekleşmektedir (Arslan, 2017: 17).

Almanya, kırsal turizm örneklerinin en iyi uygulandığı ülkelerden birisidir. Kırsalda, turizm ve tarım sektörünü birleştirip, bütünleştirerek iki yönlü kazanç sağlayan girişimler mevcuttur. Çiftçilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar, kırsal bölgelerde yaşayan genç nüfus için istihdam olanağı yaratırken, kişi başına düşen gelirin de artmasını sağlamıştır. Almanya’da çiftlik turizmi konusuna özel bir önem vermiştir. 1990’lı yılların başlarında çiftlikler ve çiftliklerde yaşayan çiftçilerin ön plana çıkarılması sağlanmıştır. Kırsal turizm yoluyla iç göçlerin de önlenmesi amaçlanmıştır (Karamehmet vd., 2016: 109).

2.3.1.5. İtalya Örneği

İtalya’da kırsal turizm çiftliklerle yakın ilişki içinde olduğundan çoğunlukla agro turizm veya çiftlik turizmi adıyla anılmaktadır. İtalya’da çiftlik turizmi uygulama örneklerinden biri olan Latium bölgesinde yer alan bir çiftlikte; gelen ziyaretçilere konaklama hizmeti, atla gezintiler, gölde balık avlama imkânları sunulmaktadır (Aytüre, 2013: 14).

İtalya’da 1960 ve 1980 yılları arası beş milyon vatandaş topraklarını bırakarak göç etmiştir. Bunun sonucunda Agri-tourismo (kırsal turizm) hakkında farkındalık yaratmak amacıyla Ulusal Tarım ve Turizm Derneği kurulmuştur. Tarımla uğraşanlar çiftliklerinin odalarını kiraya vererek, yöresel ürünlerini pazarlayarak kırsal turizm etkinliklerini yürütmüşlerdir. Bu gelişmeler neticesinde bazı kırsal bölgelerde (özellikle Abruzzia) göç hareketleri yavaşlamış, çiftçiler turizm etkinliklerine katılım göstermiştir (Demirezen, 2018: 90).

2.3.1.6. Bulgaristan Örneği

Bulgaristan’da en fazla tercih edilen turizm türü kıyı turizmi olmasına rağmen yaz aylarında dağlarda bisiklet, yürüyüş, tırmanış vb. turizm etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Rila, Pirin, Rhodope, Vitosha ve Stara Planino dağlarında kış sporları etkinlikleri

düzenlenmektedir. Koprivshitsa, Roshen ve Pirin kırsal turizm açısından hizmet veren önemli yerler arasındadır. Bulgaristan Çevresel ve Kırsal Turizm Derneği Ulusal Programı dağlık alanların ve köylerin kalkındırılması amacıyla köprü, tren gibi ulaşım ağlarının geliştirilmesi ile bölgeyi tercih edilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Gelen turistleri bilgilendirmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için ülkede çeşitli merkezler kurulmuştur (Morgül, 2006: 73).

2.3.2. Kırsal Turizmin Türkiye'deki Gelişimi ve Örnekleri

Türkiye'de kırsal turizm denilince akla dünyadaki uygulamalarından farklı olarak çoğunlukla doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içeren açık hava ve rekreasyon etkinlikleri, yöresel, kültürel alışveriş ve yeme-içme etkinliklerini içeren günübürlük kırsal alan ya da köy gezileri anlaşılır (Karamehmet vd., 2016: 110).

Türkiye'de kırsal turizm 1980'li yıllardan itibaren gelişmeye başlamış, ilk örneğini ise TURSEM Seyahat Acentesi gerçekleştirmiştir. Ordu ilinin köylerinde yaşayan insanlarla anlaşarak, gelen turistlerin yerli halkın evlerinde bir hafta ile üç hafta arasında değişen sürelerde konaklamaları sağlanmıştır. Gelecek olan yabancı turistlere Türkçe dersleri verilmiştir. TURSEM acentesinin iflas etmesinden sonra uzun bir dönem bu kapsamda çalışma yapan seyahat acentesi olmamıştır (Aydın, 2012: 43).

Son yıllarda Türkiye'de kırsal turizm faaliyetleri devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmekte ve projeler geliştirilmektedir. Bu projelerden bazıları şöyledir (Güngör vd., 2006: 36):

- Kapadokya'da, Ürgüp Belediyesi tarafından kırsal hayatın tanıtılması amacıyla 50 milyon dolar bütçeli bir proje gerçekleştirmiş, gelen yerli ve yabancı turistler köy düğünlerine katılma, hayvan sağımı, yöreye özgü yemekleri pişirme faaliyetlerine katılarak kırsal yaşamı yerinde deneyimlemişlerdir.
- Ortahisar Belediyesinin, gelen turistlerin güneşin doğunu ve batışını izleyebilmeleri için Kızılcukur Vadisinde gerçekleştirdiği faaliyetlere her yıl 30.000'e yakın turist katılmaktadır.
- Kış mevsiminde Akdeniz, Marmara ve Ege Bölgesindeki köylerde geleneksel deve güreşleri yapılmaktadır.
- Son yıllarda bazı turizm acenteleri tarafından İpek Yolu güzergâhına turlar düzenlenmektedir.

İzmir İli Şirince Köyü Örneği; Şirince son 10-15 yıldır kırsal turizm kapsamında faaliyet gösteren eski bir Rum köyüdür. Sahip olduğu kültürel değerler, coğrafi konum olarak uygun olması, yerel halkın turizm konusundaki olumlu düşünceleri sayesinde oldukça tanınan

bir köy haline gelmiştir. Bir zamanlar 700 kişiye kadar düşen köy nüfusu, köyde turizmin gelişmesiyle tekrar yükselmiştir. Bölgede bulunan Rum evleri pansiyon olarak kullanılmaktadır (Ün vd., 2013: 348).

2.4. Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi

Kent merkezlerine uzak alanlar ekonomilerini kalkındırmak için fazla olanağa sahip değildir. Bu sebeple, kırsal bölgelerdeki yerel kaynakların etkin bir şekilde kullanılması gereklilik haline gelmiştir. Turizm, istihdam ve gelir yaratmada diğer sektörlerle göre daha avantajlıdır. Kırsal hayatın önemini arttırmak, olanakları kısıtlı kırsal alanlarda yerel halkın gelirinde olumlu değişiklikler yaratmak amacıyla önemli bir seçenek haline gelmiştir (Demirezen, 2018: 80).

Birleşmiş Milletler 'in tanımına göre kırsal kalkınma; kırsal alanların ekonomik, toplumsal, kültürel konularda iyileştirilmesi için çaba gösteren küçük grupların, devlet tarafından desteklenmesi ve bu sürecin birlikte yürütülmesi faaliyetlerinin tümüdür (Şerefoğlu, 2009: 10).

Kırsal turizm, gelişmiş ülkelerde de ekonomik sorunların yaşandığı iç bölgelerde, kırsal alanların gelişmesi için devreye sokulmaktadır. Tarihi ve doğal güzelliklerin çeşitli aktivitelerle (rafting, yürüyüş, kayak, vs.) değerlendirilmesiyle, yerel halka istihdam ve gelir olanağı sağlayarak kırsal kalkınmaya yardımcı olmaktadır. (Yücel, 2017: 27). Kentler ile kırsal alanlar arasındaki gelir ve yaşam standardı farkının sürekli artması, kırsal yörelerde kırsal kalkınmayı hızlandırıcı yeni yaklaşım ve modellerin geliştirilmesini gerekli kılmıştır (Kadanali ve Yazgan, 2012: 98).

Türkiye'de kırsal yörelerin kalkınması ve kırsal kesim insanının yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar, Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar uzanır. Cumhuriyetin ilanı ile modernleşmeye yönelik hareketler, tarımsal ve kırsal kalkınma çalışmalarında etkisini göstermiştir. Ülke nüfusun büyük bir kısmının köylerde yaşaması, ekonomilerinin genellikle tarıma dayanması, kırsal kalkınmanın ulusal kalkınmadaki etkisi, tarım sektörüne ve kırsal nüfusa ayrı bir önem verilmesini gerekli kılmıştır (İnan ve Ege, 2019: 693).

Türkiye'de 1970'li yıllardan itibaren kırsal turizmi ve kırsal kalkınmayı destekleyen 6 proje uygulanmış ancak 4 tanesi tamamlanabilmiştir. Bu projeler şöyledir (Cengiz ve Akkuş, 2012: 66):

- Çorum ve Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi (1976-1984)
- Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi (1982- 1984)
- Bingöl ve Muş Kırsal Kalkınma Projesi (1980-1999)

- Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi (1991-1998)
- Erzincan ve Sivas Kırsal Kalkınma Projesi (2005-2011)
- Ordu ve Giresun Kırsal Kalkınma Projesi (1998-2008)

Bu projelerin yanı sıra bölgesel düzeyde Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP) ve Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Projesi (DOKEP) uygulanmıştır.

2.5. Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri

Kırsal turizm, sosyal yenilenmeyi teşvik eden ve kırsal toplulukların yaşam şartlarını iyileştiren bir çare olarak görülmektedir (Briedenhann ve Wickens, 2004: 71). Kırsal turizm yapıldığı yöreye birçok fayda sağlamaktadır. Köroğlu ve Köroğlu (2006: 238)'ya göre kırsal turizmin sağladığı faydalar şunlardır;

- Kırsal turizmin gelişmesi ile birlikte kırsal alanlardaki kadınların aile içindeki rolünün iyileşmesi, kadınların çalışma hayatında daha aktif olması kolaylaşır.
- Kırsal turizmin gelişmesi ile birlikte kırsal alanlarda altyapı, eğitim, sağlık vb. hizmetlerde önemli oranlarda artışlar görülür.
- Turistlerin gelecekte çevreye daha duyarlı bireyler olacakları düşünülürse, kırsal alanlarda yeni binaların inşası yerine, geleneksel mimarinin korunduğu restorasyon ve peyzaj çalışmalarının yapılarak çevrenin daha düzenli planlı olması sağlanır.
- Kent insanının kırsal yaşamı yerinde gözlemlemesi, bu yörelerde yaşayan insanların problemlerinin daha kolay fark edilerek çözüme kavuşturulmasına yardımcı olur.
- Kırsal alanların sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel güzelliklere (anıt mezarlar, yaylalar, şelaleler, mağaralar vb.) verilen değer artarak, biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkı sağlar.
- Kent insanı ve kırsal kesim insanı arasında kültürel alışveriş sağlar. Kırsal alanlarda yaşayan insanlar için yeni insanlarla tanışma, yeni şeyler öğrenme, turistler için ise yöre insanı ile vakit geçirme, kırsal hayatı yerinde deneyimleme ve farklı hayat görüşlerine sahip olma olanağı sağlar.
- Kırsal turizm, yöre insanına ek gelir sağlar.
- Kırsal turizm aktivitelerinin; köy düğünü, yöreye özgü el sanatları, yöresel yemekler ve spor (deve ve boğa güreşi) içermesi kırsal ekonomiye katkı sağlamasının yanında, bölgenin tanıtılmasını sağlar.

2.5.1. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Turizm yoluyla, ihracı mümkün olmayan jeo-ekonomik varlıklar, sosyal ve kültürel değerler ve olaylar bölgeler için döviz kaynağı olur. Turizmin önemli özelliklerinden biri de doğa ve iklim, tarih, folklor, uygarlık ve kültürün yarattığı değerlere bağlı olmasıdır. Bu değerler turizm yoluyla ekonomik bir değer kazanabilir. Doğal ve kültürel güzellikler, doğru politikalarla pazarlandığında ülkeleri ve bölgeleri ekonomik açıdan olumlu yönde etkileyen bir gelir kaynağı olur. Tarım ve sanayi etkinlikleri için yeterli olanağa sahip olmayan yöreler turizm sayesinde gelişebilmektedir (Tan, 2012: 142).

Gelişmekte olan ülkeler için turizm, ekonomik kalkınmanın desteklenmesi, yoksulluğun azaltılmasında bir araç olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar ekonomik büyüme ile turizmin gelişimi arasında pozitif yönde bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır. Yerel ekonomiyi canlandırması, döviz getirisi, çarpan etkisi ile kırsal alanlarda ekonomik büyüme ve kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan kadınlara istihdam olanağı yaratır ve temel geçim kaynağı olan tarımın yanında ek gelir imkânı sunar (Ceylan ve Bulut, 2020: 63).

Kırsal turizm hem yörelerin kalkınmasına hem de ülke ekonomisine katkı sağlar. Kırdan kente yaşanan göç nedeniyle, kırsal alanlarda nüfus giderek azalmaktadır. Turizm, turistik çekim gücüne sahip yörelerde, yöre insanının yaşam koşullarını iyileştirir ve yeni iş olanakları sağlayarak göçlerin azalmasına katkıda bulunur (Şit vd., 2015: 3).

2.5.2. Kırsal Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkileri

Kırsal turizm ekonomik faydalarının yanı sıra sosyal ve kültürel yönden de fayda sağlamaktadır. Tarihi ve kültürel varlıklar koruma altına alınarak, yerel halkın ve turistlerin yörenin kültürü ve tarihi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar (Uçar vd., 2012: 77). Kırsal turizm yapıldığı yörede kırsal kesim insanı ve kent insanı arasında bilgi alışverişi sağlar. Kadınlara iş olanağı yaratır, kadının çalışma hayatındaki rolü değişir ve kendine güveni artar. Eğitim, sağlık, altyapı hizmetlerinde iyileşme sağlar ve insanların yararına sunar (Çetin vd., 2017: 143-144).

Kırsal alanlarda aile pansiyonculuğunun gelişmesi, turistler ve yerel halk arasında kültürel yapı ve yaşam şekli yönünden çift yönlü bir etkileşim yaratır. Gelişen dostlukla beraber giyim tarzı, yemek kültürü, gelenek ve görenekler yönünden kültürel alışveriş sağlayarak, kültürün zenginleşmesine katkıda bulunur. Yörede turizmin gelişmesine bağlı olarak, turizm alanında istihdam edilecek kişilerin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik mesleki eğitim imkanları artmaktadır (Çeken vd., 2007: 11).

2.5.3. Kırsal Turizmin Çevresel Etkileri

Kırsal turizm çevre ile uyumlu, olumsuz etkileri az olan turizm türlerinden biridir. Konaklamalar daha çok yöreye ait mevcut konutlarda yapıldığı için betonlaşma ve çevresel sorunlar pek görülmez. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi altyapı, üstyapı ve konut koşullarının iyileşmesini sağlar ve yöre insanının yararına sunar. Turizmin ülkedeki mekânsal dağılışındaki eşitsizliğin ve kıyıların aşırı kullanılarak tahribinin azaltılmasına yardımcı olur (Kadanalı ve Yazgan, 2012: 99). Doğal ve kültürel güzelliklerin korunmasını teşvik ederek, doğa dostu bir turizm anlayışının gelişmesini sağlar. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesiyle birlikte kültürel varlıklar koruma altına alınır ve gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlanır (Çetin vd., 2017: 143).

2.6. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri

Kırsal turizmin yapıldığı yöreye sağladığı faydaların yanı sıra iyi organize edilememesi, denetimlerinin düzenli yapılmaması durumunda doğal kaynakların aşırı kullanılması, doğanın ve tarihi değerlerin tahrip edilmesi gibi çeşitli olumsuz etkilere neden olmaktadır (Uçar vd., 2012: 77). Kırsal turizmin neden olduğu olumsuz etkilerden bazıları şöyledir;

- Kırsal turizm, gelirini tarımdan sağlayan yerel halkın, tarım sektörünün dışına kaymasına ve kırsal alanlarda turizmin plansız gelişimine, tarım alanların azalmasına yol açabilir. Yaşanabilecek bu olumsuzluklar yörenin tamamen turizme bağlı hale gelmesine neden olabilir bu da istenilmeyen bir sonuçtur (Morgül, 2006: 70).
- Arazi ve diğer gayrimenkul fiyatlarında yüksek artışlar görülebilir. Kira bedelleri aşırı yükselebilir (Soykan, 1999: 74).
- Kırsal kaynakların aşırı ve yoğun kullanılması, tarım alanlarının, doğal ve kültürel sit alanlarının tahrip edilmesine ve ekolojik dengenin bozulmasına neden olabilir.
- Kırsal alanların çok kalabalık olması çekiciliklerinin azalmasına ve doğallıklarını kaybetmelerine yol açabilir (Morgül, 2006: 70).
- Kırsal turizm "kültürel kirlenmeye" sebep olabilir. Yöre kültürünün maddi ve manevi değerlerinin yok olmasının yanında "bayağılaşması" ayrı bir sorun olarak ortaya çıkar (Soykan, 1999: 74).

2.7. Kırsal Turizm Talebi ve Özellikleri

Kırsal turist; kırsal alanlara sadık, kırsal alan gezilerinde tecrübe ve bilgi sahibi, akraba ve arkadaş fikirlerini ana bilgi kaynağı olarak kullanan, rahatlamak ve yeni yerler

keşfetmek amacıyla yaşadıkları yerden ayrılma arzusu ile güdülenen, eğitilmiş bireyler olarak tanımlanmaktadır (Ayaz vd., 2012: 105).

Turistlerin, turizm anlayışı ve beklentilerinde zamanla değişim yaşanmaktadır. Kırsal turizm kendini tanımak, geliştirmek, diğer insanlarla iletişim kurmak, doğaya dönerek yeni deneyimler kazanmak isteyen turistler tarafından tercih edilmektedir. Bu turizm türüne katılan turistlerin çevre bilinci yüksek, iyi eğitilmiş, kaliteye önem veren kişiler olacağı ileri sürülmektedir. Yetişkin turizmi, yaşlı turizmi veya aile turizmi olarak da adlandırılan kırsal turizm, genellikle orta gelir düzeyine sahip kişilerin turizmidir. Kırsal alanlarda sportif faaliyetlerin yaygınlaşması ile birlikte gençler tarafından da doğrudan olmasa bile dolaylı yönden ilgi görmeye başlamıştır (Soykan, 2003: 6).

Bazı köyler ve çiftlikler atlı geziler, golf, doğa gezileri, el sanatları, mutfak ve şarküteri ürünleri ile ön plana çıkmaktadır. Bazı Avrupa ülkelerinde (İsviçre, Avusturya, Belçika gibi) sadece çocukların gidebildiği “pedagojik çiftlikler” bile mevcuttur. Bu çeşitlilik turistlerin kendi isteklerine uygun tatil yerini tercih edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Kırsal yaşamı yerinde deneyimlemek amacı güden, ne istediğini bilen bu tip turistleri memnun etmenin bir hayli zor olduğu unutulmamalıdır (Soykan, 2003: 6).

2.8. Kırsal Turizmin Tercih Edilme Sebepleri

Kırsal turizme güdüleyen nedenleri bilmek neden- sonuç ilişkisi kurabilmek açısından önemlidir. Bu nedenler arasında kırsal kökenlilik, ekonomik nedenler, düşük altyapı harcamaları (ulaşım harcamaları, beslenme giderleri, eğlence giderleri), sosyal ve kültürel etkenler, sağlık ve yaş etkeni sayılabilir (Demircioğlu, 1993: 10).

- **Kırsal kökenlilik:** Kentlerde yaşayan insanların büyük bir kısmı kırsal kökene sahiptir. İnsanlar boş zamanlarının ve gelirlerinin artması ile birlikte atalarının yaşamını araştırmak geçmiş ile bağlarını kuvvetlendirmek istemektedirler. Kırsal turizm potansiyelinin önemli bir kısmını kırsal kökenli kesim oluşturmaktadır.
- **Ekonomik nedenler:** Kırsal turizmi tercih edenlerin önemli bir kısmını yüksek gelir grubundan olsa da kırsal turizmin yapısından dolayı orta ve düşük gelir grubu tarafından da tercih edilmektedir.
- **Düşük altyapı harcamaları:** Kırsal alanlar turizme kazandırılırken yapılan altyapı harcamaları düşük düzeyde olduğundan, turistlerin ödeyeceği bedeller makul sınırlar içinde tutulabilmektedir.

- **Sağlık ve yaş etkenleri:** Şehir yaşamının giderek daha stresli hale gelmesi, özellikle orta yaş üzeri insanlar için çeşitli olumsuzluklar barındırmaktadır. Bu nedenle kırsal turizm bu kesim için önemli çekiciliklere sahiptir (Demircioğlu, 1993: 10).

2.9. Kırsal Turizmin Konaklama Özellikleri

Kırsal turizmde konaklama unsuru önemlidir. Kırsal turizmi tercih edenler genellikle az ve orta gelirli yetişkinler veya aileler olurken, zaman zaman lüks turizme katılanlar tarafından da tercih edilmektedir. Bu nedenle geniş bir yelpazede hizmet sunarlar. Kırsal turizmde en çok tercih edilen konaklama şekilleri şunlardır (Soykan, 1999: 71):

- Köy evleri ve çiftlik evlerinde,
- Çadır ve karavanlarda,
- Kırsal otel ya da motellerde,
- Kırsal pansiyon ya da kiralık odalarda
- Kırsal tatil köylerinde,
- Akraba ve tanıdıkların yanında.

Köy ve Çiftlik Evleri: Kişisel ilişkilere önem veren, doğal çevreyi ve kültürünü tanıma amacı güden turistler genellikle köy ve çiftlik evlerini tercih etmektedir. Köy ve çiftlik evleri yörenin mimarisine uygun olarak restore edilip, konaklamaya açılmaktadır. Çok konforlu köy evlerinin yanı sıra köyler arası uzun yürüyüşlere katılanların konaklayabilecekleri “kırsal barınak” denilen basit donanıma sahip konaklama yerleri de bulunmaktadır (Soykan, 1999: 71).

Kamping Alanları: Genellikle konaklama ihtiyacını kendi imkânları ile gidermek isteyen, heyecan arayan, düşük gelir grubundan insanlar tarafından tercih edilir. Doğal bir güzelliğin 40-80 kilometre yarıçaplı çevresinde kurulur. Kamping alanlarında su kaynakları (nehir, gölet, yüzme havuzları vb.) yürüme ve bisiklet yolları, alışveriş, otopark ve haberleşme imkânları sağlanmış olmalıdır (Demircioğlu, 1993: 10).

Kırsal Yöre Otel ve Motelleri: Bu konaklama türünü tercih edenler genellikle kısa bir süre tatil yapan, kişisel ilişiklerden ziyade doğa ile ilgilenen, yüksek gelir grubuna ait kişilerden oluşur. Bu tip otellerin her türlü çağdaş imkânı sağlaması önemli bir şart olarak kabul edilir (Demircioğlu, 1993: 10).

Kırsal Tatil Köyleri: Belediyeler, dernekler gibi kurumlar vasıtasıyla yapılan, ihtiyaç duyulması halinde toplu bir şekilde yeniden inşa edilen köy evlerinden oluşur. Kırsal tatil köylerindeki evlerde; tam donanımlı odalar, marketler, çadır karavan yerleri, çocuk bahçeleri, sergi odaları bulunmaktadır (Soykan, 1999: 72).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜNDOĞMUŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kırsal turizm son yıllarda Dünya’da ve Türkiye’de büyük bir gelişme göstermiştir. Şehir yaşamının stresli, kalabalık ve doğadan uzak yapısından uzaklaşmak isteyen insanlar kırsal alanları tercih etmeye başlamıştır. Kırsal turizm, yapıldığı yörelere ekonomik, sosyal ve kültürel yönden pek çok katkı sağlamaktadır. Gelir getirici etkisi ve istihdam yaratması yöre halkının ekonomik olarak gelişmesine, işsizlik nedeniyle şehirlere yapılan göçlerin azalmasına katkı sağlamaktadır. Kırsal turizm yöredeki tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin korunarak, gelecek kuşaklara aktarılmasına olanak sağlar. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesiyle birlikte altyapı, eğitim, sağlık vb. alanlarda iyileşme yaşanır.

Bu araştırma, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymayı ve geleceğe yönelik Gündoğmuş’a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İlçenin kırsal turizm potansiyelini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. İlçenin sahip olduğu değerlerle kırsal turizm açısından oldukça uygun olması, Gündoğmuş ilçesinin tez konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; turizm ile ilgili genel kavramlar, turistik ürün kavramı ve özellikleri, turizm sektörü ve diğer sektörlerle ilişkisi, alternatif turizm kavramı ve çeşitlerinden oluşmaktadır. İkinci bölümde ise kırsal turizm detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Üçüncü bölümde; çalışmanın amacı, önemi, yöntemi ve Gündoğmuş ilçesi ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bu çalışma ile Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmış, bu amaçla SWOT analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilere dayanarak yörede turizmin gelişmesi adına önerilerde bulunulmuştur.

SWOT analizi yapılmasının genel amacı; yörelerin sahip olduğu kırsal turizme bağlı ve kırsal turizmden bağımsız arz potansiyelinin güçlü ve zayıf yönlerinin açıkça bilinmesi, analiz edilmesi, ülke hedeflerine uygun stratejilerin seçilebilmesine yardımcı olmaktır. SWOT analizi ayrıca, yörelerin kırsal turizm imkânlarının değerlendirmeye tabi tutulması, mevcut hataların tespit edilmesi ve düzeltilmesi için bir araçtır (Yeşiltaş vd., 2009: 252).

3.3. Araştırmanın Bulguları

Gündoğmuş ilçesi kırsal turizm açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. İlçedeki tarihi, doğal ve kültürel bulgular şöyledir:

İlçedeki Tarihi Değerler:

- Cem Paşa Cami
- Ali Köprüsü
- Kemer Köprü
- Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu
- Kilise Mağara (Gedefi İni)
- Karaköy Kalesi

İlçedeki Doğal Değerler:

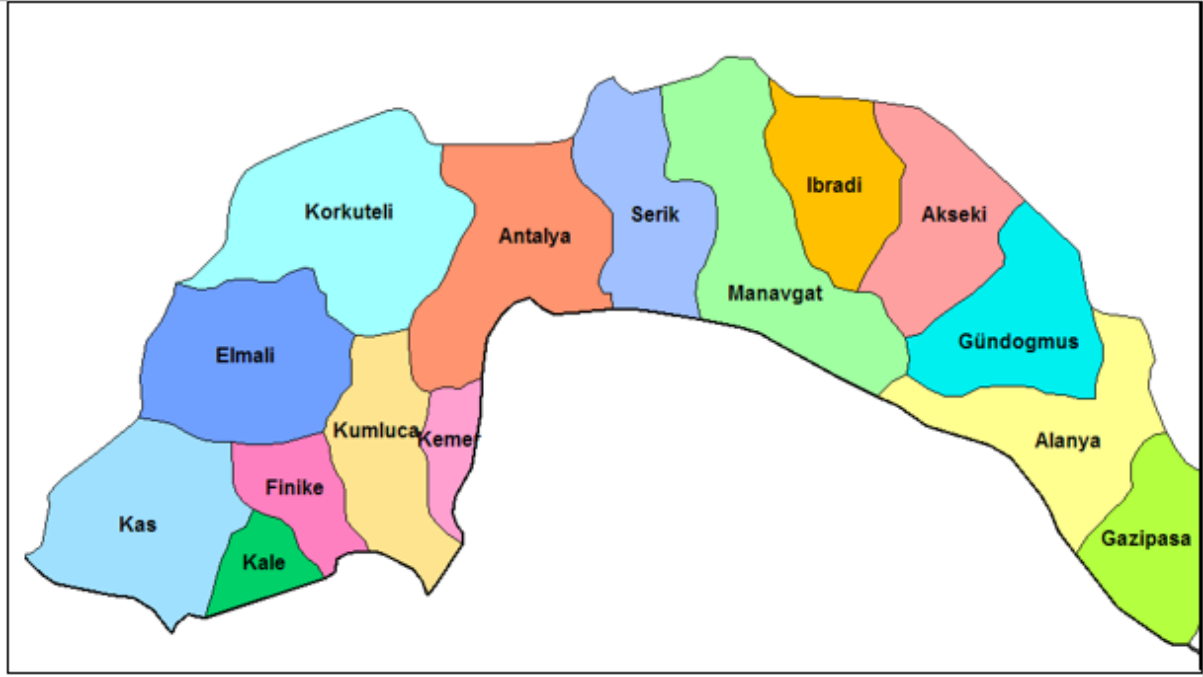
- Eğrigöl Yaylası
- Söbüçimen Yaylası,
- Uçansu Şelalesi,
- Çeyiz Deliği Mağarası
- İpar Gülü

Kültürel Değerler:

- Uluslararası Bisiklet Yarışları,
- Pınarbaşı Kültür, Sanat ve Bal Şenliği
- Yemekler
- Efsaneler
- Yöresel Deyimler ve Kelimeler
- Sümeni Göleti Rekreasyon Projesi

3.3.1. Gündoğmuş İlçesinin Coğrafi Konumu

Gündoğmuş ilçesi, Antalya iline 149 kilometre uzaklıkta Batı Torosların, Geyik dağı eteğine kurulan bir ilçedir. Akseki-Manavgat Karayoluna 36 kilometrelik asfalt bir yol ile bağlanır. Yüz ölçümü 1323 kilometrekare, denizden yüksekliği ise 900 metre 'dir. Dağlık alanları geniş ormanlarla kaplıdır. Alara Çayı ilçeyi doğu-batı yönünde ikiye böler. Akdeniz iklimi görülür. Kış mevsiminde karasal iklim özelliği gösterir, bu nedenle kışlar biraz sert geçer (Demirel, 2014: 22).

Harita 3.1 Gündoğmuş İlçesinin Coğrafi Konumu

Kaynak: <http://www.turkiyerehberi.gen.tr/sehirler/antalya-haritasi>.

Görsel 3.1 Gündoğmuş İlçesine Genel Bakış

3.3.2. Gündoğmuş İlçesi Hakkında Genel Bilgiler

Gündoğmuş, gelişmekte olan bir ilçedir. İlçede ilköğretim ve lise, hastane, kütüphane, kültür merkezi ve huzurevi bulunmaktadır. Üniversite eğitimi için Akdeniz Üniversitesi

Gündoğmuş Meslek Yüksekokulunun temeli atılmış, henüz faaliyete geçmemiştir. İlk aşamada ormancılık ve arıcılık bölümlerinin açılması planlanmaktadır. İlçede gelen ziyaretçilerin konaklayabileceği bir tesis bulunmamaktadır.

Gündoğmuş'ta el sanatları gelişim göstermemiştir. İlçeye gelen turistlere satılabilecek, ilçeye özgü bal dışında özel bir ürün yoktur. Sosyal hayat kısıtlı olduğu için yerel halk genellikle piknik alanlarında vakit geçirmektedir. Gündoğmuş çok sayıda piknik alanına sahiptir. Pınarbaşı mesire alanı yaylacılar ve ilçe sakinlerince en çok tercih edilen piknik alanlarının başında gelmektedir. İlçe merkezine 9 km uzaklıkta bulunan Pınarbaşı mesire alanı özellikle yaz mevsiminde serin havası, asırlık çınar, sedir ve köknar ağaçlarıyla kaplı doğasıyla hem turistler hem de yerel halk tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Mesire alanında bir adet restoran bulunmaktadır.

İlçe kış turizmi açısından uygun alanlara sahiptir. Kar kalitesi ve yerde kalma süresi bakımından uygun olduğu için Gündoğmuş Belediyesi tarafından kayak merkezi projesi hazırlanmış ve Turizm Bakanlığına sunulmuştur. İlçede son yıllarda turizmde önemli gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Özellikle Uçansu Şelalesi, Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu, Eğrigöl Yaylası, Ali Köprüsü ve Kemer Köprü 'ye tur etkinlikleri düzenlenmektedir. Uçansu Şelalesi ve Eğrigöl Yaylası kampçılar ve doğa fotoğrafçıları tarafından da sıklıkla ziyaret edilmektedir. Turizm alanlarına giriş çıkışlar kayıt altına alınmadığı için, ilçeye gelen turist sayısı hakkında net bir bilgi edinmek oldukça zordur. Turizm ile ilgili hizmet veren herhangi bir büro, dernek, kooperatif yoktur.

Gündoğmuş ilçesine ulaşım belirli saatlerde hizmet veren ilçe dolmuşlarıyla sağlanmaktadır. Yalnızca ilçe merkezine dolmuşla gidilebilir, turistik alanlara ulaşım özel araçlarla veya tur araçlarıyla sağlanmaktadır.

3.3.3. Gündoğmuş İlçesinin Tarihçesi

1071 Malazgirt savaşı sonrası Anadolu'ya giren Türkmenlerin Batıya doğru ilerleyişi sonucu 1220 yılında Gündoğmuş ilçesi Bizans'ın elinden alınıp, Türk topraklarına katılmıştır. I. Alaeddin Keykubad döneminde alınan Gündoğmuş'a birçok Yörük aşireti yerleştirilerek tamamen Türkleşmesi sağlanmıştır. Bu bölge Batıya yapılan seferler ve fetihlerde önemli bir rol oynamıştır. Günümüze gelene kadar Anadolu Selçuklu Devleti, Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti hâkimiyetine giren Gündoğmuş, günümüzde Antalya'nın batısında bulunan ilçelerinden bir tanesidir (Kurnaz, 2017: 14).

Gündoğmuş'un tarihi ile ilgili bilinen iki rivayet vardır. Birinci rivayete göre, Konya'nın İksile köyünden çeşitli nedenlerle ayrılan bir ailenin bu bölgeye yerleşmiş ve

sonrasında buraya "Eksere" denilmiştir. Eksere köyü daha önce Akseki ilçesine bağlı bir köy iken 1936 yılında "Gündoğmuş" adını alarak ilçe olmuştur (Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

İkinci rivayette ise, kış mevsimini sahilde geçirilen Yörükler yaz aylarında yaylalara çıkar, sonbahar mevsiminde ise geri dönerlerdi. Bu Yörük kafilesinin büyük bir kısmı sahile geri dönmez ve Gündoğmuş'a yerleşir. Döner Yörüklere kafilenin gerisi sorulunca "Ekserisi kaldı." derler. Bu nedenle onların kaldığı yerlere Ekseri denmiş ve zaman içinde bu kelime Eksere olarak söylenmeye başlamıştır (Gündoğmuş Belediyesi, 2020).

Antalya Ticaret ve Sanayi Odası'nın 1990 yılı ekonomik raporunun Manavgat tarihi bölümünde; 1071 Malazgirt savaşı ile Türkler Anadolu'ya gelmeye başlamış, bu bölgeye de Horasan'dan gelen Yörük beyleri yerleşmiştir. Bunlara Senir Beyleri halkı denmiştir. 1820'li yıllara gelindiğinde bu halk çoğalmış, güney kıyılarına doğru inmiş ve Manavgat'ın bugünkü köylerini meydana getirmişlerdir. Bu kaynaktan edinilen bilgilere dayanarak Gündoğmuş'u ve köylerini meydana getiren insanların Horasan Türklerinden olduğu, Gündoğmuş ve çevresinin Manavgat'tan önce Türkleştiği sonucuna ulaşabiliriz (Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

3.3.4. Gündoğmuş İlçesinin Ekonomik Yapısı

İlçede işsizlik oranı yüksek olduğu için sürekli göç vermektedir. Genç işgücü sahil beldelerindeki turizm merkezlerine yönelmiştir. İlçenin istihdamındaki en büyük pay, mevsimlik işçileri istihdam eden Orman İşletme Müdürlüğü'ne aittir. İlçede hizmet veren sanayi kuruluşu bulunmamaktadır. Engebeli ve dağlık arazi yapısı nedeniyle tarım alanları sınırlıdır ve tarım küçük alanlarda yapılır. Köylerde geçim hayvancılıktan sağlanmaktadır.

Arıcılık yaygın olarak yapılmaktadır ve ilçe ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Köylerde sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılsa da kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. İlçe son yıllarda sahip olduğu doğal güzellikleri ve yaylaları ile yayla turizmi açısından ekonomik anlamda gelişmeye başlamıştır (Demirel, 2014: 23).

Görsel 3.2 Gündoğmuş'ta Arıcılık Faaliyeti

3.3.5. Gündoğmuş İlçesinin Demografik Özellikleri

Gündoğmuş ilçesinin 2020 yılına göre nüfusu 7.492'dir. Nüfusun 3.710'u erkekler, 3.782'si kadınlardan oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Gündoğmuş ilçesine ait yıllara göre nüfus verileri tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1 Gündoğmuş İlçesine Ait Nüfus Bilgileri

Yıl	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2020	7.492	3.710	3.782
2019	7.737	3.825	3.912
2018	8.726	4.300	4.426
2017	7.593	3.711	3.882
2016	7.309	3.553	3.756
2015	7.583	3.706	3.877
2014	7.949	3.892	4.057
2013	8.162	4.030	4.132
2012	8.053	3.960	4.093

Kaynak: https://www.nufusu.com/ilce/gundogmus_antalya-nufusu.

3.3.6. Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Tarihi Değerler

3.3.6.1. Cem Paşa Cami

İlçe sınırları içinde günümüze kadar ayakta kalan tek Osmanlı eseri olan Cem Sultan camii, Osmanlı şehzadesi Cem Sultan tarafından kendi adına yaptırılmıştır. Camii ilk kez 1954 yılında restore edilmiştir. Günümüze kadar ise üç kez restore edilmiştir. Caminin minaresinin yapımında yöreye özgü kesme taş kullanılmış ve tek şerefeli olacak şekilde inşa edilmiştir. Camii kare şeklinde planlanmış olup, giriş ve asma kat olacak şekilde iki bölümden oluşmaktadır. Caminin merkez kubbesi dört yarım kubbe üzerinde oturmaktadır ve bu yarım kubbeleri de taşıyan dört büyük sütun bulunmaktadır. Caminin girişinde yer alan her iki bölüm ve minarenin yanında yer alan şadırvan camiye sonradan dâhil edilmiştir. Özellikle ilçeye düzenlenen köy turlarında ziyaret edilen önemli bir değerdir (Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Görsel 3.3 Cem Paşa Cami

3.3.6.2. Ali Köprüsü

Ali Köprüsü, Gündoğmuş ilçesine bağlı 2 kilometre uzaklıktaki Güneycik köyünün alt kısmında yer alır. Konya, Akseki ve Alanya Selçuklu kervan yolunun geçiş noktasındadır. İki büyük kemerli olarak inşa edilen bu köprü günümüze kadar sağlam bir şekilde ulaşabilmiştir (Özkan, 2012: 292).

Görsel 3.4 Ali Köprüsü

3.3.6.3. Kemer Köprü

Kemer Köprü, Gündoğmuş ilçesinin 7 kilometre uzağındaki Ümitli köyünün alt tarafında yer alır. Alara çayı üzerine Sultan Alaeddin Keykubad tarafından inşa ettirilmiştir. Köprü bir büyük kemer ve bir küçük kemer olmak üzere iki kemerden oluşmaktadır. Köprü günümüze kadar sağlam bir şekilde ayakta kalabilmiştir. Konya-Alanya Kervan Yolu'nun önemli geçiş güzergâhıdır (Özkan, 2012: 292).

Görsel 3.5 Kemer Köprü

Kaynak: <http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/gundogmus-koprusu.html>.

3.3.6.4. Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu

Gündoğmuş, Alanya ile iç bölgeleri birbirine bağlayan önemli bir geçit üzerinde bulunmaktadır. Alanya'dan başlayan ipek yolunun bir kolu Şarapsa Handan ikiye ayrılır. Bu yollardan biri Güzelbağ, Kemer Köprü, Narağacı, Pembelik, Gelesandra, Boğaz Han ve Baş Han yolunu izler. Diğeri ise Aydolin (Saburlar)'dan dan sonra Senir'e ulaşır ve buradan da Bozkır ve Konya'ya ulaşırdı. Antalya ve Alaiye limanlarına gelen mallar Konya'ya ulaşmak için Gündoğmuş sınırlarını takip ederdi. Gündoğmuş ve çevresindeki hububat üretiminin yetersiz olması ve hububat ihtiyacının Bozkır ve çevresinden karşılanmasından dolayı buradaki yolların ve geçitlerin önemi ön plana çıkmıştır. Burada bulunan "Kırk Dönmeler" adı verilen ve büyük ihtimalle Roma devrine ait eski bir yol da geçmişte sıklıkla kullanılan kervan yollarından biridir. Alanya ile iç bölgeleri birbirine bağlayan en kısa yolun Gündoğmuş sınırından geçmesi buradaki güvenliğin sağlanmasını da ön plana çıkarmıştır. Buranın önemi ve güvenilirliği nedeni ile Sultan Alaeddin Keykubad Alaiye' nin fethi sırasında bu güzergâhı tercih etmiştir (Özkan, 2012: 292-294).

Bu kervan yoluna Kırk Dönme isminin verilmesinin sebebi üzerinde "S" şeklinde kırk adet dönemeç bulunmasıdır. Geçmişteki kullanım amacı ticaret iken günümüzde yürüyüş yoluna dönüşmüştür. Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu Gündoğmuş'ta 7 harikadan biri olarak anılmaktadır. Kervan yoluna yol boyunca çam, ardıç ve ladin ağaçları eşlik etmektedir.

Görsel 3.6 Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu

3.3.6.5. Kilise Mağara (Gedefi İni)

İlçe merkezine 5 kilometre uzaklıktaki Karadere mahallesinde yer alır. Mağaranın girişi orman ve çalılıklarla kapalı olduğu için bir kılavuzla gidilmesi önerilir. Mağara 20 metre yükseklikte ve 13 metre uzunluktadır. Savaş dönemlerinde sığınak görevi gören kilise mağaranın iki adet gizli kapısı bulunmaktadır. Zamanla göçükler meydana gelmiş, mağaranın ağız kısmı tamamen açılmıştır. Mağaranın duvarlarına oyularak oluşturulmuş üç yazıt bulunur. Bu yazıtlara göre mağara, kilise olarak kullanılmadan önce tanrıça mabedi olarak kullanılmıştır. Fakat tanrıçanın kim olduğu hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Kayalar üzerine yapılmış kırmızı ve sarı tonların hâkim olduğu freskler bulunmaktadır (Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Görsel 3.7 Kilise Mağara (Gedefi İni)

Görsel 3.8 Yazıtlar

3.3.6.6. Karaköy Kalesi

Gündoğmuş'un doğu yönündeki en son köyü olan Karaköy'e ulaşmak için Çayırözü, Narağacı, Ortaköy, Kayabükü (Çündüre), Köprülü, Yeniköy ve Çamlıalan köylerinden geçilir. Karaköy'ün kuzeybatısında köye 3 km mesafedeki Kale Mevkii'nde, şirahane, kale, kilise, sarnıç ve hamam yıkıntılarında oluşan bir antik yerleşim bulunmaktadır. Bedan Köyü yolu ile ulaşılan bu kalıntılar sahasında ilk olarak Kaleboynu denen düzlük bir alana gelinir. Burada ana kayaya oyulmuş büyük ölçülerde bir şirahaneler almaktadır. Şirahanenin ezme bölümü 1.80x2.00x0.40 m ölçülerinde, toplama havuzu ise 1.20x0.90x0.90 m ölçülerindedir. Gündoğmuş çevresindeki yerleşmelerde fazla rastlanmayan bu tek örnek, Toroslardaki diğer şirahanelerden de tip olarak farklılık göstermektedir. Kaleboynu Mevkii'nde ayrıca bir sarnıç ve hamam mimarisini andıran bir yapı bulunmaktadır. Ortadaki bir mekândan yanlardaki daha küçük mekânlara kemerli girişlerle açılan küçük birimlerden oluşan yapının alt duvarları tuğla örgülüdür. Kaleboynu'ndan güneye doğru gidildikçe düzlük alanda 3 nefli bir kilisenin kalıntıları göze çarpar. Kilisenin duvarları, araziden olduğu gibi toplanan taşlarla harç kullanılmadan oluşturulmuştur (Yılmaz ve Doğanay, 2012: 710-711).

Görsel 3.9 Karaköy Kalesi

3.3.7. Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Doğal Değerler

Gündoğmuş ilçesi sahip olduğu 52 yayla ile son yıllarda yayla turizmi açısından da sıklıkla tercih edilmektedir. En çok ziyaret edilen yaylaların başında Eğrigöl Yaylası ve Söbüçimen Yaylası gelmektedir.

Tablo 3.2 Gündoğmuş İlçesinin Yaylaları

GÜNDOĞMUŞ İLÇESİNİN YAYLALARI					
Sıra No	Yaylanın Adı	Sıra No	Yaylanın Adı	Sıra No	Yayla Adı
1	Çaşır	19	Alaybeyler	37	Avsallar
2	Gelesandra	20	Boztepe	38	Karamanlar
3	Kuruca	21	Gürlevik	39	Söbüçimen
4	Nurçek	22	Uzunlar	40	Karınçöl
5	Alibeyler	23	Eşekciler	41	Topataş
6	Belenyurt	24	Namaras	42	Orhan
7	Boğazoluk	25	Taşbaşı	43	Soğukpınar
8	Kurugöl	26	Kızılot	44	Burçaklar
9	Başpınar	27	Büberler	45	Bayır (Oğuz)
10	Kalecik	28	Hacı Obası	46	Gümüşgöze
11	Karabul	29	Çenger	47	Yanıklar
12	Oğuz-Barcın	30	Karakaya	48	Mescitli
13	Yeniköy	31	Kadılar	49	Eğribel
14	Çaltı	32	Belenobası	50	Gürleyik
15	Gören	33	İkievciler	51	Balkaya
16	Başyayla	34	Eğrigöl	52	Akdam
17	Ümütlü	35	Payallar		
18	Ortaalan	36	Karaboyunuzlar		

Kaynak: Gündoğmuş Kaymakamlığı Arşivi, 19.04.2019.

3.3.7.1. Eğrigöl Yaylası

Eğrigöl Yaylası, Antalya ve Konya sınırları içinde, Geyik dağlarının eteklerinde yer alır. 2100 metre rakımlı Eğrigöl Yaylası, sahip olduğu bitki çeşitliliği ve endemik bitkileri ile dikkat çekmektedir. Mayıs ayında dahi kar kalınlığı 2-3 metrelere çıkmaktadır. Yayılacılar, kampçılar, fotoğrafçılar tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir (Gündoğmuş Kaymakamlığı, 2021).

Görsel 3.10 Eğrigöl Yaylası

Kaynak: Gündoğmuş Kaymakamlığı Arşivi

3.3.7.2. Söbüçimen Yaylası

Söbüçimen Yaylası, Eğrigöl Yaylasının güneyine 5 kilometre uzaklıktadır. Gündoğmuş'a 46 kilometre Antalya'ya ise 192 kilometre uzaklıktadır. Denizden yaklaşık 2150 metre yüksekliktedir. Yaz aylarında yoğun bir şekilde hayvancılık yapılır. 10 köyün ortak kullanım alanı durumundadır. Geniş çayırlarda atlar, keçiler ve koyun sürüleri yayılır. Yörede yer alan birçok pınardan kaynaklanan sular çayırların ortasından menderesler çizerek, kıvrılarak Söbüçimen Yaylasına akar. Önceden yağlı güreşlerin yapıldığı yayla, günümüzde hayvancılık faaliyetiyle ilgilenen ve yayla turizmi amacıyla gelen ziyaretçilerini ağırlıyor (Gündoğmuş Belediye Başkanlığı, 2020).

Görsel 3.11 Söbüçimen Yaylası

Kaynak: Hasan Zorlu

3.3.7.3. Uçansu Şelalesi

Uçansu Şelalesi, Gündoğmuş ilçesine 25 kilometre uzaklıkta yer almaktadır. 50 metre yüksekliğindeki bir kayanın ortasından coşkun bir şekilde akmaktadır. Uçansu Şelalesi Alara çayına hayat verir. Karların erimeye başlamasıyla birlikte Mart-Haziran aylarında su seviyesi yükselerek güzel bir görüntü oluşturur. Yaz aylarında 15 derecenin üstüne çıkmayan su sıcaklığı, ziyaretçilere serinleme imkânı sunar (Gündoğmuş Kaymakamlığı, 2021).

Uçansu şelalesi, 1992 yılında birinci derece sit alanı olmuştur. Yöre halkı tarafından “Saklı Cennet”, “Gizli Cennet” olarak da anılmaktadır (Gündoğmuş Belediye Başkanlığı, 2020).

Görsel 3.12 Uçansu Şelalesi

3.3.7.4. Çeyiz Deliği Mağarası

İlçede yer alan karstik mağara, biri dar bir tünelden geçilen büyük salon olacak şekilde iki bölümden oluşmaktadır. Mağaranın giriş bölümünde sarkıt ve dikitler yoktur fakat büyük salon sarkıt ve dikitlerle kaplıdır. Mağaranın içerisinde nem oranı yüksek olmasına rağmen diğer mağaralara göre oldukça soğuktur. Sıcak yaz aylarında mağaraya girenler serin havayı hemen hissederler. Giriş bölümünü gün ışığı aydınlatır ancak büyük salonda aydınlatma yoktur (Antalya Valiliği, 2013: 64).

Görsel 3.13 Çeyiz Deliği Mağarası

Kaynak: <https://pamukyolu.blogspot.com.html>.

3.3.7.5. İpar Gülü

İpar, Kaşgarlı Mahmut Divanında, Yusuf Has Hacıp'in Kutadgu Bilig adlı eserinde ve Orhun yazıtlarında kullanılan bir kelimedir. Misk, amber, güzel koku anlamında kullanılır. Gündoğmuş ilçesinin en önemli bitkisi olarak İpar Gülü kabul edilir. İpar Gülü, Gündoğmuş ilçesine Orta Asya'dan kalmış bir hatıradır. Gündoğmuş'taki İpar Dağı'nın adı, Orta Asya'daki İpar Dağı'ndan gelmektedir. İpar Gülü, Geyik Dağı'nın ve Tanrı Dağı'nın ortasındaki Deringöl ve bu dağların kar olmayan yamaçlarında yetişen bir dağ çiçeğidir. Türklerin ortak hafızası bakımından önemlidir (Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012: 310).

Gündoğmuş Belediye Başkanı: “İpar Gülü başlı başına bir efsanedir. Türkiye coğrafyasında sadece bu bölgenin iki dağında yaşıyor. İpar Dağı ve Geyik Dağı. İpar Gülü Orta Asya'dan getirilen bir obje. Orta Asya'dan gelen atalarımızın oradaki belde, bölge isimlerini aynen getirdiğini görüyoruz. Örneğin; Tanrı Dağı, Demir Kapı, Oğuz Yaylası, Alaybeyler gibi yaylara baktığımızda ayrı bir tarih kokusu var hem de Türk milletinin kökleriyle ilgili izler var” demiştir (Derman ve Küçük, 2019: 258).

Görsel 3.14 İpar Gülü

Kaynak: <https://guzelbagcom.wordpress.com/2017/12/10/ipar-gulu-efsanesi/#jp-carousel-57>.

3.3.8. Gündoğmuş İlçesinin Sahip Olduğu Kültürel Değerler

3.3.8.1. Uluslararası Bisiklet Yarışları

Gündoğmuş ilçesinde uluslararası bisiklet yarışları gerçekleştirilmektedir. İlki Romanyalı ve Ukraynalı sporcuların katılımıyla 29.02.2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir. İkincisi olan Vole Alanya 2021 Uluslararası Yol ve Dağ Bisikleti Yarışları 21.02.2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Yarışmaya bayanlar kategorisinde 10 ülkeden 17 takım ve 97 sporcu katılmıştır. Erkekler kategorisinde ise 22 ülkeden 30 takım ve 176 sporcu katılmıştır (Gündoğmuş Belediye Başkanlığı, 2021).

Görsel 3.15 Uluslararası Bisiklet Yarışları

3.3.8.2. Pınarbaşı Kültür, Sanat ve Bal Şenliği

İlçe halkının en önemli geçim kaynaklarından biri Arıcılık 'tır. İlçe yüksek rakımlı, bitki çeşitliliği bol yaylaları ile arıcılık için oldukça uygundur ve yayla balı üretimi yapılmaktadır. Yıllık yaklaşık olarak 100 ton bal üretilmektedir. Bu kapsamda Gündoğmuş balının tanıtımı için 7-8 Eylül 2019 tarihinde Pınarbaşı Kültür, Sanat ve Bal Şenliği düzenlenmiştir. Şenlik kapsamında mahalli sanatçıların konseri, ozan atışmaları ve mehteran gösterisine yer verilmiştir. Organik bal pazarı ve ucuz giyim pazarı kurulmuştur. Bal, sıvı petek, tereyağı ve teke olmak üzere beş dalda yarışmalar düzenlenmiş ve en iyilere ödülleri takdim edilmiştir (Gündoğmuş Belediye Başkanlığı, 2019).

3.3.8.3. Yemek Kültürü

Gündoğmuş ilçesine özgü yemeklerden bazıları şunlardır (Demirel, 2014: 113-114):

Yağlı Tarhana

Buğday değirmende kırılarak bulgur haline getirilir ve buna yarma adı verilir. Yarma ayranla karıştırılarak pilav kıvamına gelene kadar pişirilir. Soğuyunca bir tabağa alınır ve ortası oyularak çukurlaştırılır. Bol tereyağı bu çukura dökülerek, servis yapılır.

Yarma Aşı

Ana malzeme olarak yarma ve ayran kullanılır. Buğday veya mısırın yarması kaynar suya atılır ve pilav kıvamına gelene kadar kaynatılır. Suyu iyice çekildikten sonra servis tabağına koyulur. Yarma aşı tabağın ortasına toplanır ve etrafına ayran dökülerek servis edilir.

Yaprak Aşı

Taze asma yaprağı bulgur ve ince doğranmış soğan ile birlikte suyunu çok çekmeden pilav gibi pişirilir. İsteğe göre üzerine tahin ilave edilerek servis yapılır.

Büküş

Hazırlanan hamur küçük küçük parçalara ayrılır. Çok inceltmeden 15-20 cm çapında açılır ve saçta hafif pişirilir. Çok pişmeden saçtan indirilir ve için önceden hazırlanan karışım (peynir, soğan, biber) ilave edilir ve yarım ay şeklinde kapatılır. Tekrar saçta pişirilir ve bol tereyağı sürülerek servis yapılır.

Kabuklu Ülüğü (Kabuklu Fasulye)

Taze fasulyeler yazdan kırılır ve kurutulur. Kış aylarında ise sulu yemek olarak içine ekşi erikte eklenerek hazırlanır.

Pancar Aşı

Bu yemek genellikle kış aylarında tercih edilir. Pancarlar küçük küçük parçalar halinde doğranır. İçine patates ve önceden ıslatılmış nohutta eklenerek pişirilir. Ocaktan indirilmeden önce tereyağı kızartılarak üzerine bolca dökülür.

Kuru Biber Kavurması

Bir gün önceden ıslatılan kuru biberler, soğan ile birlikte yeteri kadar yağda kavrulur. Üzerine salça ve domates ilave edilir. Daha önce haşlanan ve suyu süzülen biberlerde eklenir. Hepsi bir süre daha kızardıktan sonra servis edilir.

3.3.8.4. Efsaneler

3.3.8.4.1. Sultan Pınarı Efsanesi

Konyalı bir genç kızı gönülsüz olarak Gündoğmuş'a gelin verirler. Düğün alayı Konya'dan Gündoğmuş'a doğru ilerler ve Hadim köy mevkiine gelince namaz kılmak için dururlar. Gönülsüz olan gelin burada dua eder ve şöyle der: "Allah'ım benim canımı al, bedenimi de bütün dertlere deva olarak şifalı bir su olarak topraktan çıkar". Gelin büyük bir sesle uçar. Düğün alayındaki alim bir kişi: 'iyi bakın aşağıya giderse para, oraya Konya tarafına giderse tahıl orada olur" demiş. Gelin sultan pınarında durmuş. Gelinin yakalamak için koşarlar ve gelinin durduğu yerde su çıktığını görürler. O suyun adı 'Sultan Pınarı' olur. Gelin Geyik Dağı'na doğru yeniden uçar. Sultan Gelin'i bir daha gören olmaz. Hastalığı olanların dua edip bu suyu içerse iyileşeceğine inanılır. Halk arasında çocuğu olmayanların da bu sudan içtikten sonra çocuk sahibi olacağına inanılır (Demirel, 2014: 77).

3.3.8.4.2. Çeyiz Deliği Mağarası Efsanesi

Bir evde Meryem ve Gülsüm adında iki genç kız yaşarmış. İkisi de evlenme çağında olan kızlardan büyük olan Meryem üvey evlattır. Ancak küçük kıza büyüğünden önce görücü gelir. Bu durumdan rahatsız olan ve Gülsüm'ü kıskanan Meryem üvey kardeşini öldürmeye karar verir. Hayvan otlatmaya gittikleri bir gün Gülsüm'ü mağara deliğine iterek öldürür sonra Gülsüm'ün çeyiz bohçasını da getirerek deliğe atar. Gülsüm'ün çeyizi ile beraber bu mağarada olduğuna inanan halk mağaraya "Çeyiz deliği" adını vermişlerdir (Demirel, 2014: 78).

3.3.8.4.3. Karayılan Dağı Efsanesi

Yörük obası ormanı gür bir dağın eteklerinde konaklar. Bu oba da bir de güzel kız vardır. Akşam olunca ormandan gelen bir karayılan, güzel kıza zarar vermeden onun koynunda yatar. Sabah olduğunda kimselere görünmeden dağa çıkar. Bu olay bir süre boyunca devam eder. Kız ve karayılan birbirlerine alışır. Bir gün ormanda yangın çıkar ve ormandaki tüm canlılar yanarak kül olur. Yangından sonra karayılanın bir daha gelmemesi kıızı merakta bırakır. "Karayılanda yandı mı?" diye ağlayarak, aramak için dağlara çıkar. Kızı

o günden sonra bir daha gören olmaz. Şimdi o dağda bir tane bile ağaç yoktur. Bu olaydan sonra dağın adı “Karayılan Dağı” olur (Özeren, 2008: 233).

3.3.8.4.4. Çekiç Taşı Efsanesi

Miras kavgası yüzünden arası açık olan iki kız kardeş, Çakal Sokmağı deresinin iki yanında bulunan taşların üzerine çıkar ve çekişmeye başlarlar. Çekişme öyle bir hal alır ki kardeşler kendilerini kaybeder ve birbirlerine vurmak için hamle yaparlar. İki de çaya düşerek, can verirler. Bu olaydan sonra buradaki taşların adı “Çekiç Taşı” veya “İkiz Taşı” olur (Özeren, 2008: 234).

3.3.8.5. İlçede Kullanılan Yöresel Deyimler

İlçede sıklıkla kullanılan yöresel deyimlerden bazıları şöyledir (Özeren, 2008: 132-152):

Deyimler

Asıl azmaz bal kokmaz. Kokarsa yağ kokar aslı ayrandır.

Atanın yanında avrat ile evlat ne sevilir ne dövülür.

Avcı gibi vurduğunu bırakıp, gördüğüne gitmek.

Bir çuval erik yesem dişim kamaşmaz.

Çalışan insan ışıldar, çalışmayan insan muşuldar.

Çatal kazık yere batmaz.

Çebicin üzlüsü suyu gözünden içer.

Çoban güttüğü kadar, manav ektiği kadar.

Dostu deveci olan kapısını yüksek yapar.

Dostum beni ansın da bir çürük gozla ansın.

Dökme süt kursakta durmaz.

Düğün aşıyla misafir ağırlanmaz.

Düğün el ile harman yel ile.

Eşeğin yükü dengeli olursa keyfi yerinde olur.

Evlenmek bir cırla kuş imiş, geçinmek zemheriyle kış imiş.

Kargayla gezen keklığın eti yenmemiş, keklikle gezen karganın eti yenmiş.

Kötü komşu adamı hem galburlandırır hem holuslandırır.

Saç cefadan, tırnak sefadan büyür.

Soğanı yiyen değil, soyan bilir acısını.

Kelimeler

Ağmak: Aşağıdan yukarıya doğru tırmanmak

Ağrık: Ağırılık. Yayla göçünde önden gönderilen kalabalık yük

Apirizlemek: Gizlice aşımak

Avrılmak: Üstüne abanmak

Avar: Bahçeye ekilmiş yeşillikler

Başşak: Badem ceviz silkilip toplandıktan sonra arda kalanlar

Batma: Çeşme önlerindeki ağaçtan havuz

Behbez: Daha çok yaşlı kadınların örtündüğü kırmızı yazma

Bekitmek: Hayvanın yüküne yük ilave etmek, yükünü dengelemek

Biladan: Çınar

Bissehel: Epey çok

Bişşek: Tulumda ayran yapmak için kullanılan araç

Burma: Taze otların orakla kıvrılarak kurutulmasıyla yapılan hayvan yemi

Boğum: Bahçe ve sebze ekili yerlerin kolay sulanabilmesi için açılan arıklar

Böget: Derelerin yüksekte akararak aşındırdıkları yer

Büküş: Yarım ay şeklinde, soğanlı ve çökelekli börek

Civcer: Oğlak ya da kuzu derisinden yapılmış küçük tulum

Çavmak: Tadına bakmak

Çe'ecik: Azıcık, birazcık

Çekişmek: Tartışmak

Çıbartmak: Sopa ile dövmek

Çıngıl: Salkım

Çimmek: Yıkanmak

Çitili: Alüminyum veya bakırdan yapılan saplı kap

Çomuça: Ağaçtan kaşık

Çükür: El yapımı kazma, çapa

Deşirmek: Toplamak

Dırıkmak: Yüksek bir yerde asılı kalmak

Dilme: Eşit uzunluklarda biçilmiş ağaç

Doru: Ardıç dallarından yapılan süpürge

Dönme: Viraj

Dürütmek: Yalan uydurmak

Eltmek: Götürmek, iletmek

- Elganam:** Beceriksiz
- Etdüz:** Ahır
- Gaklık:** El değmeyecek şekilde yağmur sularını toplayan taş oyuk
- Galesiz:** Umursamaz, kaygısız
- Galgımak:** Havaya zıplamak
- Gedil:** Hayvan taşımıcılığında kullanılan büyük yün çuval
- Gevmek:** Dişlemek, ısırarak
- Horsasını almak:** Hırslı bir insanın ağzının payını alması
- Ibdı:** Önceden, başlangıçta
- Iltar:** Kıldan veya yünden dokunan enli ip
- İmirmek:** Uyuqlamak
- İskinet:** Üzümleri yerden yüksekte yetiştirmek için yapılan çatı
- Kantik:** Kaya aralarındaki derin çukurlar
- Kekiş:** Çene
- Kelce:** Küçük, minik
- Kessek:** Bir parça, bir miktar
- Ketir:** Sivri kaya
- Kevkü:** Su kabağından yapılan tas, maşrapa
- Köfün:** Çok tembel kişi
- Kömbe:** Yufka ekmekten daha küçük yağlı ekmek
- Küplemek:** Yüksekten atlamak
- Mavru:** Ham meyve
- Metgana:** Anlayışsız, beceriksiz
- Palazlamak:** Canlanmak, maddi sıkıntıyı aşmak
- Partıl:** Çaput, bez parçası
- Pelermek:** Öfkeden kaşlarını çatmak
- Pılgiç:** Hızır artığı tahta parçaları
- Selefir:** Serinlemek
- Sırtarmak:** Saygısızlık etmek
- Sorkunç:** Reçine
- Sökündü:** Taş ve çakılı ayıklanmış, üst üste basamak halindeki dar bahçeler
- Şarlavuk:** Gürültülü bir şekilde akan su kaynağı
- Şirahmana:** Üzümün sıkılan ağaç ya da beton havuz
- Talatır:** Cacık

Talbar: Gölge

Terkenevüç: Ağaçların meyvelerine erişmeyi sağlayan uzun, çatal sopa

Tıraka: Kapı pencere sürgüsü

Tosmurmak: Öfkeli bakmak

Topan: Ağaçtan yapılan su içme bardağı, sert yastık

Turmaç: Sırta yüklenen yük

Ülüyü: Fasulye

Yazı: Doğal yeşil düzlük

Yeygi: Hayvan yiyeceği

Yığrenci: Hor görülen, sevilmeyen

Yoyul: Defa, kez

3.3.8.6. Sümeni Göleti Rekreasyon Projesi

Tarım bahçelerinin sulanması amacıyla yapılan gölet şimdilerde rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır. Bu kapsamda Sümeni Göleti Rekreasyon Projesi hayata geçirilmiştir. Bu proje ile göletin etrafına 1200 metre uzunluğunda bisiklet ve yürüyüş yolu yapılmıştır. Yeşil alan, çocuk oyun parkları ve bahçeler, kamelyalar, restoran, kafeterya, otopark, çiçek bahçeleri, ağaçlık alan ve süs havuzları yapılmıştır. Bu alan ilçenin dinlenme, gezi, spor gibi birçok önemli ihtiyacını karşılamaktadır (Gündoğmuş Belediye Başkanlığı, 2020).

Görsel 3.16 Gündoğmuş Sümeni Göleti Rekreasyon Alanı

Kaynak: Gündoğmuş Belediye Başkanlığı Arşivi

3.3.9. Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi

Bu araştırmada, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, geleceğe yönelik Gündoğmuş'a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmek amaçlanmıştır. İlçenin kırsal turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır.

SWOT terimi İngilizcede dört kelimenin ilk harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Güçlü yönler (Strengths), Zayıf yönler (Weakness), Fırsatlar (Opportunities) ve Tehditler (Threats). SWOT analizi bir sektörün, bir firmanın veya faaliyetin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasında kullanılan bir tekniktir. Kırsal turizm açısından da güçlü-zayıf yönlerin ve fırsat-tehditlerin ortaya konularak planlama yapılması önemlidir (Ongun vd., 2016: 84).

SWOT analizi yapılırken katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- 1- Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından en güçlü üç yönü nedir?
- 2- Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından en zayıf üç yönü nedir?
- 3- Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından en büyük üç fırsatı nedir?
- 4- Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm açısından en büyük üç tehdit nedir?

Tablo 3.3 Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Eğrigöl Yaylası ve Uçansu Şelalesi'nin kamp ve karavan turizmine uygun olması, kano ve rafting yapılabilmesi - Kırsal dokusunu kaybetmeyen yaylaları ve yaylacılık kültürünün devam etmesi - Uluslararası bisiklet yarışlarının düzenlenmesi - Kırk Dönme Tarihi Kervan Yolu'nda trekking etkinliklerinin gerçekleştirilmesi - Yöre halkının geleneksel yaşantısını devam ettirmesi - İlçenin tahrip edilmemiş bir doğaya ve kültüre sahip olması - Yörenin bitki çeşitliliği yönünden zengin olması, endemik türler barındırması - İklim özelliklerinin kırsal turizme uygun olması - Yöredeki tarihi ve kültürel değerler (Cem Paşa Cami, Karaköy Kalesi, Ali Köprüsü, Kemer Köprü, Kilise Mağara (Gedefi İni) 	<ul style="list-style-type: none"> - İlçede konaklama tesisinin olmaması - Ulaşım araçlarının yetersiz olması - Tanıtım ve pazarlama eksikliği - Sosyal imkânların yetersiz olması - Yöre hakkında turizm bilincinin gelişmemiş olması - Yöreye özgü el sanatlarının gelişmemiş olması - Turizm açısından girişimciliğin maliyetli olması - Bilgi alınabilecek turizm bürosunun olmaması - İlçede kırsal turizmin geliştirilmesi amacıyla kurulmuş dernek veya kooperatif bulunmaması

<ul style="list-style-type: none"> - Yöredeki doğal değerler (Söbüçimen Yaylası, İpar Gülü, Çeyiz Deliği Mağarası) - Festival ve şenliklerin düzenlenmesi - Yöredeki kamu kurumları ve yerel yönetimlerin kırsal turizme olan olumlu bakış açıları - Mesire alanlarının olması - Yöreye özgü yemekler - Kış turizmine uygun alanların varlığı - Yaban hayatının varlığı 	
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Köyden kente göçlerin azalması - Yöre halkının gelirinde artış ve kırsal ekonomiye katkı - Kırsal turizme olan ilginin artması - Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planında alternatif turizm türlerine ağırlık verilmesi - Kadınlara istihdam olanağı yaratması - Koruma altına alınan tarihi ve kültürel değerler - Turizmin yöre halkının sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlaması - Yöre halkının yaşam standardının yükselmesi - Rekreasyon ve sportif etkinlikler için uygun alanların varlığı - İlçede arıcılık faaliyetinin yapılması, bal üretiminde gelişme gösterebilme potansiyeli - Yöresel ürünlerin satılabilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> - Bölgedeki kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu doğal kaynakların tahribi - Yörenin sosyal ve kültürel yapısının bozulması ve yozlaşması - Yöre halkının ekonomik açıdan güçsüzlükleri - Yaban hayatının korunması için yeterli ilginin gösterilmemesi - Yerel yönetimlerin kırsal turizm konusunda gerekli hassasiyete sahip olmaması - Yatırımlar yapılırken geleneksel yapının korunamaması

SONUÇ

İnsanların şehrin stresinden, gürültüsünden, kirliliğinden uzaklaşmak, yeni yerler keşfetmek amacıyla kırsal alanlara yönelmesi Dünya’da ve Türkiye’de kırsal turizmin gelişmesini sağlamıştır. Kırsal turizm, turizmin kıyı bölgelerden iç bölgelere, yaz mevsimden bütün bir yıla yayılmasına imkân sağlar. Kırsal turizm, ekonomik açıdan yapıldığı yöreye pek çok fayda sağlamaktadır. Kırsal kesim insanın yaşam koşullarını iyileştirir ve istihdam sağlayarak ek gelir olanağı sunar. Kırsal yörelerde altyapı, sağlık, ulaşım imkânlarının gelişmesine katkıda bulunur ve insanların yararına sunar. Tarihi, doğal, kültürel değerlerin korunması konusunda bilinç yaratır, değerlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasına olanak sağlar.

Ülkemiz kırsal turizm açısından oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Araştırma sonucunda; Gündoğmuş ilçesinin zengin bir potansiyele sahip olduğu fakat bundan yeterince faydalanılmadığı, son yıllarda ise ilçede kırsal turizmin gelişmesi adına projeler hazırlandığı ve etkinlikler düzenlendiği görülmüştür.

Bu araştırmada, Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, geleceğe yönelik Gündoğmuş’a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmek amaçlanmıştır. İlçenin kırsal turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Katılımcılardan Gündoğmuş ilçesinin en güçlü üç yönü, en zayıf üç yönü, en büyük üç fırsat ve tehdidini sıralaması istenmiştir.

Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm SWOT analizi sonuçlarına göre, en güçlü üç yanının, Eğrigöl Yaylası ve Uçansu Şelalesi’nin kamp ve karavan turizmine uygun olması, kano ve rafting yapılabilmesi, kırsal dokusunu kaybetmeyen yaylaları ve yaylacılık kültürünün devam etmesi, uluslararası bisiklet yarışlarının düzenlenmesi olduğu belirlenmiştir. En zayıf üç yön ise ilçede konaklama tesisinin olmaması, ulaşım araçlarının yetersiz olması, tanıtım ve pazarlama eksikliği olarak saptanmıştır. En büyük üç fırsat, köyden kente göçlerin azalması, yöre halkının gelirinde artış ve kırsal ekonomiye katkı, kırsal turizme olan ilginin artması olarak belirlenmiştir. En büyük üç tehdit, bölgedeki kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu doğal kaynakların tahribi, yörenin sosyal ve kültürel yapısının bozulması ve yozlaşması, yöre halkının ekonomik açıdan güçsüzlükleri olarak vurgulanmıştır.

İlçe aynı zamanda Cem Paşa Cami, Kemer Köprü, Ali Köprüsü, Karaköy Kalesi, Kilise Mağara (Gedefi İni), Söbüçimen Yaylası gibi sıklıkla tercih edilen değerlere de sahiptir. Yöre halkının geleneksel yaşantısını devam ettirmesi ve yörenin bitki çeşitliliği

yönünden zengin olması, endemik türler barındırması, kırsal dokusunu kaybetmeyen yaylaları ve yaylacılık kültürü ilçenin kırsal turizm açısından diğer güçlü yönlerini oluşturmaktadır.

Çalışma sonucunda ilçedeki en önemli sorunlardan birinin konaklama eksikliği olduğu görülmüştür. İlçede gelen turistlerin konaklayabileceği bir tesis yoktur. Altyapı ve konaklama eksiklerinin giderilmesinin turizmin gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bir diğer sorun ulaşım olanaklarının yetersizliğidir. Gündoğmuş ilçesine ulaşım belirli saatlerde hizmet veren ilçe minibüsleriyle sağlanmaktadır. Yalnızca ilçe merkezine minibüsle gidilebilmekte, turistik alanlara ulaşım özel araçlarla veya tur araçlarıyla sağlanmaktadır. İlçeye ulaşım imkânlarının artırılması, turizmin önündeki önemli engellerden birini ortadan kaldıracaktır.

Festivaller ve şenlikler yapıldığı yörelerin tanıtımında önemlidir. İlçede iki kez uluslararası bisiklet festivali düzenlenmiştir. Pınarbaşı Kültür, Sanat ve Bal Şenliği düzenlenmiş fakat devamı gelmemiştir. İlçede yayla balı üretiminin yoğun olarak yapıldığı düşünülürse, bu şenliğin devamının getirilmesi ilçenin tanınmasına ve ekonomik olarak da kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgilerde, ilçede kısıtlı olan sosyal hayat, yapılan Sümeni Göleti Rekreasyon Projesi ile canlanmaya başlamıştır. Yapılan bisiklet ve yürüyüş yolu, tamamlanması beklenen yeşil alanlar, çocuk oyun parkları ve bahçeler, kamelyalar, restoran, kafeterya, otopark, çiçek bahçeleri, ağaçlık alan ve süs havuzları ile hem ilçeye gelen turistlerin hem de yerel halkın dinlenme, gezi, spor gibi birçok önemli ihtiyacını karşılayacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilere dayanarak sunulan öneriler şunlardır:

- Kırsal bölgelerin kalkınmasında iş birliği faktörü önemlidir. Gelişim ancak devlet, mahalli idareler ve halkın iş birliği ile sağlanabilir. Planlama, tanıtım, pazarlama çalışmalarına ağırlık verilmesi, ilçenin kırsal turizm açısından gelişmesine katkı sağlayacaktır.
- İlçede el sanatları gelişim göstermemiştir. Gelen turistlere satılabilecek, ilçeye özgü bal dışında özel bir ürün yoktur. Belediye ve Halk Eğitim Merkezlerince el sanatlarının öğretilmesi için açılacak kurslar hem el sanatlarının gelişmesine hem de yerel halkın turizme katılmasına ve ilçe ekonomisine katkı sağlayacaktır.
- Turizm alanlarına giriş çıkışlar kayıt altına alınmadığı için, ilçeye gelen turist sayısı hakkında net bir bilgi edinmek oldukça zordur. Kamu kurumları ve özel sektöründe desteğiyle turizm ile ilgili hizmet verecek büro, dernek, kooperatiflerin kurulması sağlanmalıdır.

- İlçe kış turizmi açısından uygun alanlara sahiptir. Kar kalitesi ve yerde kalma süresi bakımından uygun olduğu için Gündoğmuş Belediyesi tarafından kayak merkezi projesi hazırlanmış ve Turizm Bakanlığına sunulmuştur. Çalışmaları devam eden kayak merkezi projesinin tamamlanması, ilçede kış turizmi açısından gelişmesine katkı sağlayacaktır.
- İpar Gülü, ilçe için önemli kültürel ve doğal bir değerdir. İlçenin tanıtılmasında, markalaşmasında başlı başına bir potansiyele sahiptir. İpar Gülü ile ilgili çalışmalar yapılırsa ilçenin sembolü haline gelebilir.
- Yöre halkı kırsal turizm konusunda bilinçlendirilmeli, turizme katılmaları sağlanmalıdır.
- Yapılacak yatırımlar ilçenin doğasına uygun, kültürüne zarar vermeyecek şekilde yapılmalıdır.
- Tarihi, kültürel ve doğal değerlerin korunması konusunda bilinç geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ahmadova, S. ve Akova, O. (2016). "Türkiye’de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma". *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 14–29.
- Ak, D., Bıçkı, D. ve Özgökçeler, S. (2013). "Avrupa'da ve Türkiye'de Sosyal Turizm". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 49-73.
- Akpınar, E, ve Bulut, Y. (2010). "Ülkemizde Alternatif Turizm Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları". *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, 1575–1594.
- Alkış, H. ve Temizkan, V. (2010). Sanayi İşletmelerin Turizm Gelişmesi Üzerinde Etkileri ve Karabük Örneği. *Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu*, 01-30 Nisan 2010, Karabük.
- Altaş, N.T., Çavuş, A. ve Zaman, N. (2015). "Türkiye'nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 345-065.
- Antalya Valiliği İl kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012. Dünden Bugüne ANTALYA. Antalya Vailiği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya.
- Arslan, E. (2017). *Kırsal Turizmde Yenilik ve Kırsal Turizm İşletmecilerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler (Katılımcılara ve işletmelere İlişkin) Açından İncelenmesi: Kocaeli/Kartepe Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Kırklareli.
- Arslan, Y. (2005). "Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 29–53.
- Artuğer, Ş., Özkoç, G. A. ve Kendir, H. (2013). "Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler". *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 1–5.
- Ayaz, N., Yeşiltaş, M. ve Türkmen, F. (2012). "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açuları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1, 103–112.
- Aydın, O. (2012). "AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2, 39-46.
- Aydın, O. (2012). "Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 91–96.
- Aytüre, S. (2013). "Avrupa Birliği'nde Kırsal Turizm Politikası ve Aksaray'da

- Uygulanabilirliği". *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 7–23.
- Beedie, P. A. ve Hudson, S. (2003). "Emergence Of Mountain-based Adventure Tourism". *Annals of Tourism Research*, 30(3):625-643.
- Bilici, N. ve Işık, Z. (2018). "Bölgesel Kalkınmada Yayla Turizmi: Rize İli Örneği". *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1–21.
- Briedenhann, J. ve Wickens, E. (2004). "Tourism Routes As a Tool For The Economic Development Of Rural Areas - Vibrant Hope Or İmpossible Dream?". *Tourism Management*, 25 (1), 71–79.
- Carrera, P. M. ve Bridges, Fp. J. (2006). "Globalization And Healthcare: Understanding Health And Medical Tourism". *Expert Rev Pharmaceacon Outcomes Res.* 6: 4, 447-454.
- Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). "Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 51–57.
- Ceylan, S. (2009). "Davraz Dağı (Isparta)'nda Kış Turizmi". *Doğu Coğrafya Dergisi*. 14 (22), 205-230.
- Ceylan, S. ve Bulut, İ. (2020). "Kırsal Yerel Halkın Turizmden Ekonomik Olarak Yararlanma Durumu: Salda Gölü Örneği". *Mediterranean Journal of Humanities*, 10, 61–78.
- Çeken, H., Dalgın, T., ve Çakır, N. (2012). "Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri". *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11–16.
- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgın, T. (2007). "Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm Ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma". *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 1-14.
- Çeken, H., Uçar, M., ve Dalgın, T. (2012). "Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği". *Turar Turizm ve Arastırma Dergisi*, (1), 4–28.
- Çetin, İ., Üzümcü, T. P. ve İçöz, O. (2017). "Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Kocaeli-Kandıra Kırsal Turizm Gelişimi Modeli". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 137–156.
- Çetinkaya, G. (2014). "Bir Macera Turizmi Etkinliği Olarak Kaya Tırmanış Sporu ve Antalya- Geyikbayırı'nın Potansiyeli". *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 83.
- Çıkmın, A., Çeken H. ve Uçar, M. (2009). "Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-turizm ve

- Eonomik Sonuçları". *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15(1 ve 2), 1–8.
- Çolak, O. (2009). *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Adana Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı, Aydın.
- Demircoğlu, G. (1993). "Kırsal Turizm Nedir?" *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.
- Demirel, Z. (2014). *Gündoğmuş (Antalya) İlçe Merkezi Folkloru*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kütahya.
- Demir, M. ve Demir, Ş. Ş. (2004). "Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Futbol Turizmi: Antalya Bölgesinde Bir Araştırma". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1).
- Demirezen, B. (2018). "Tüm Yönleri İle Kırsal Turizm Ve Kayseri İli Üzerine Bir Swot Analizi Çalışması". *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 79–101.
- Derman, E. ve Küçük, Y. (2019). "Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi". *UYSAD 2. International Conference on Management and Social Sciences Bildiri Kitabı*. 20-22 Nisan 2019, Antalya, 255-259.
- Doğan, S ve Özaslan, Y. (2009). "Kırsal Alan Gelişimi Açısından Kırsal Turizm ve Kırsal Turizmin Dünyadaki Durumu". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 61-78.
- Ersoy, Y., Techi, A. ve Ersoy, B. (2018). "Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi İle Değerlendirilmesi: Yozgat ili Örneği". *Uluslararası Bozok Sempozyumu*.
- Eşitti, B. ve Kınır, S. (2015). "Konya İli Örneğinde Kalkınma ve İnanç Turizmi". *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(12), 175–190.
- Everett, S. ve Aitchison, C. (2008). "The role of food tourism in sustaining regional identity: A case study of Cornwall, South West England". *Journal of Sustainable Tourism*. 16,2.
- Gibson, H. (1998). "Sport tourism: A Critical Analysis Of Research". *Sport Management Review*, 1: 45-76.
- Görün, M. (2004). "Kırsal Kalkınmada İl Özel İdaresinin Rolü ve İlçe Özel İdaresinin Kurulması Konusunda İl Genel Meclisi Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma (İzmir, Konya ve Ağrı Örneği)". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 126–146.
- Güngör, Y. H., Karakaş, A. ve Fındıklı, Ö. (2006). "Kırsal Turizm-Kırsal Kalkınma İlişkisi ve Dünyada Kırsal Turizm Örnekleri". *I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri*

Kitabı, 32–46.

- Güven, A. ve Dülger, B. (2016). "Kırsal Turizmin Yerel Kalkınmadaki Rolü Ve Yerel Yönetimlerle Olan İlişkisi". *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 4(1), 31–37.
- Güzel, Ö. Z. (2010). "Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi". Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2, 87-100.
- Hacıoğlu, Y. (2019). *Bir Destinasyon Bilinen Artvin İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Hepaktan, C. E. ve Çınar, S. (2010). "Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 135–154.
- İlban, M. O., Köroğlu, A. ve Bozok, D. (2008). "Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 105–128.
- İnan, T. M. ve Ege, Z. (2019). "Türkiye'deki Kırsal Turizm Politikaları". *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 689–701.
- Kadanali, E. ve Yazgan, Ş. (2012). "Kırsal Turizmin Ekonomik- Sosyal ve Çevresel Etkileri". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 97–100.
- Karamehmet, B., Aydın G., ve Özgöker, C. U. (2016). "Türkiye'de Kırsal Turizm Destinasyonlarının Rekabetçi Gücünün Geliştirilmesi İçin Stratejik Öneriler". *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 106–116.
- Karataş, M. ve Babür, S. (2013). "Gelişen Dünya'da Turizm Sektörünün Yeri". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2013(2), 15–24.
- Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörüköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kozak, N., Kozak Akoğlan, M. ve Kozak, M. (2014). *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Köroğlu, A. ve Köroğlu, Ö. (2006). "Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli". *Buldan Sempozyumu*, 233–242.
- Kurtzman, J. ve Zauhar, J. (1999). "The Virtual Sports Tourist". *Journal of Sport Tourism*, 5(4), 25-36.
- Kurnaz, H. K. (2017). *Serbest Zaman Aktivitesi Olarak Gündoğmuş Yöresinde Oynanan*

- Oyunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Antalya.
- Maviş, F., Ahipaşaoğlu, H. S. ve Kozak, N. (2002), *Genel Turizm Bilgisi*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Yayın No:727.
- Mcintosh, R ve Gupta, G. (1980). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. USA. 222-223.
- Mengü, C. (2008). "Türkiye'nin 2023 Hedefi Ne Olmalı?". *Social Sciences Studies Journal*, 43(33), 4.
- Morgül, Ş. (2015). "Kırklareli İlinde Eko Turizm Olanakları". *EJOVOC : Electronic Journal of Vocational Colleges*. (4), 27-38.
- Morgül, Ş. M. (2006). "Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Onder, K., ve Durgun, A. (2014). "Effect Of Tourism Sector On The Employment İn Turkey: An Econometric Application". *İnternational Conference on Menagement and Economic*, 365–373.
- Ongun, U. (2015). *Kırsal Turizmin Kırsal kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği*. Doktora Tezi. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Ongun, U., Gövde, B. Ve Çiçek, U. (2016). "Yeşilova'nın Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi". Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 7(16), 75-88
- Onur, G. (2009). "1990'lardan Günümüze Türkiye'deki Turizmin Gelişimi Ve Alternatif Yönelimler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 151–177.
- Özbek, T. (1991). "Dünya'da ve Türkiye'de Termal Turizmin Önemi". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.
- Özeren, M. (2008). *Dünden Bugüne Gündoğmuş*. Şehzade Kültür Merkezi, İstanbul.
- Özkan, H. Z. (2012). "Tarihi Alanya-Bozkır Yolu ve Bu Yolun Tarihi Serüveni". *Alanya XII. Tarih ve Kültür Sempozyumu*.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma". *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0, 1–14.
- Sharpley, R. (2002). "Rural Tourism And The Challenge Of Tourism Diversification: The case of Cyprus". *Tourism Management*, 23(3), 233-244.

- Sharpley, R. (2004). "Tourism and the Countryside". Lew, A. A., Hall, C. M. and Williams, A. M. (ed). *A Companion to Tourism*. Balckwell Publishing Ltd. United Kingdom, 374-384.
- Sharpley, R. and Telfer, D. J. (2015). *Tourism and Development In the Developing Wold*. Routledge Taylor & Francis Group, London and Newyork.
- Soykan, F. (1999). "Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünlesen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10, 67–75.
- Soykan, F. (2000). "Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim". *Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 21-33.
- Soykan, F. (2003). "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi". *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(12), 1–11.
- Stephen D. R. (2001). "Developing Sports Tourism". *National Laboratory for Tourism and Commerce*, July, Austria.
- Şerefoglu, C. (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü-2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*. Uzmanlık Tezi. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dışa İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Şit, M., Kaya, K., Sevinç, R., Sevinç, G. ve Asoğlu, V. (2015). "Kırsal kalkınma Bağlamında Şanlıurfa İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi". I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi, (1).
- T. C. Kalkınma Bakanlığı (2018). *Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*, T.C. Kalkınma Bakanlığı. Ankara.
- Tan, Ö. (2012). "Kırsal Kalkınmada Turizmin Rolü Ve İğneada 'nın Turizm Potansiyeli". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniveristesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 141–147.
- Tchetchik, A., Fleischer, A. ve Finkelshtain, İ. (2008). "Differentiation and Synergies in Rural Tourism: Estimation and Simulation of the Israeli Market". *American Journal of Agricultural Economics*, 90(2), 553–570.
- Torun, E. (2013). "Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları". *Karamanoğlu Mehmetebey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(24), 31–37.
- Tutar, F., Alpaslan, C., Tutar, E. ve Erkan, Ç. (2014). "Turizm Sektörünün İstihdam Üzerine Etkileri". *Global Journal of Economics and Business Studies*, 2(4), 14–27.
- Tuna, H. (2019). "Bolu İlinin Termal Turizm Açısından Potansiyelinin Değerlendirilmesi". *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(15), 1.
- Tunçsiper, B. ve Yılmaz, G. Ö. (2009). "Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm

- Sektörünün Etkisi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24, 53-63.
- Uçar, M., Uçar, H., Kurnaz, A. ve Kurnaz Akyurt, H. (2012). "Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 75–82.
- Uğuz, S. ve Çelik Uğuz, S. (2011). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24,332–353.
- Uygur, S. M. ve Akdu, U. (2009)." Çiftlik Turizmi, Kırsal , Tarım ve Ekoturizmin Kavramsal Açından İrdelenmesi". *Ticaret ve Turizm Eğitim Faültesi Dergisi*, (1), 143–166.
- Ün, E., Tutar, F., Tutar, E., ve Çisil, E. (2013). "Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği". *International Conference on Eurasian Economies 2012.* , 345–350.
- Yamak, N., Tanrıöver, B. ve Güneysu, F. (2012). "Turizm-Ekonomik Büyüme İlişkisi: Sektör Bazında Bir İnceleme". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 205–220.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H. ve Öztürk, i. (2009). "Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3).
- Yıldız, Z. (2011). "Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54–71.
- Yılmaz, M. ve Doğanay, O. (2012). "Akseki, İbradı, Gündoğmuş (Antalya) Çevresi Arkeolojik Çalışmaları". A. A. Tırpan (ed.), *Stratonikeia'dan Lagina'ya*. Ege Yayınları, İstanbul, 701-711.
- Yücel, M. (2017). *Tokat İlinde Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi İçinde Kırsal Turizmin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Zengin, B. (2010). "Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisine Reel ve Moneter Etkileri". *Akademik İncelemeler Dergisi (AID)*, 5(1), 102–126.
- Zengin, B. ve Savgın, C. E. (2016). "Türkiye Çiftlik Turizmi'nin Neresinde?". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19)35, 475–494.
- Zengin, B., Öztürk, E. ve Salha, H. (2014). "Amasya İlinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi". *Namık Kemal University Institute of Social Sciences*, (2), 1-22.
- Weed, M. (1997)." Influences On Sport Tourism Relations İn Britain: The Effects Of Government Policy". *Tourism Recreation Research*, 22(2).

İnternet Kaynakları

- Anonim, 2017. Kemer Köprü, <http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/gundogmus-koprusu/>, (erişim tarihi: 01.12.2020).
- Anonim, 2020. İpar Gülü, <https://guzelbagcom.wordpress.com/2017/12/10/ipar-gulu-efsanesi/#jp-carousel-57>, (erişim tarihi: 12.05.2020).
- Anonim, 2021. Gündoğmuş'un Nüfusu, https://www.nufusu.com/ilce/gundogmus_antalya-nufusu, (erişim tarihi: 03.04.2021).
- Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021. Cem Sultan Cami, <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-68000/ilce-merkezindeki-onemli-eserler.html>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021. Kilise Mağara (Gedefi İni), <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-68001/belde-ve-koylerde-bulunan-eserler.html>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020. Gündoğmuş İlçesinin Tarihçesi, <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67994/tarihi.html>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Antalya Kültür ve Turizm Dergisi, 2013. Çeyiz Deliği Mağarası, <http://www.renklikalem.com.tr/old/antalya/antalya19/files/assets/basic-html/index.html#1>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Gündoğmuş Belediyesi, 2020. Gündoğmuş İlçesinin Tarihçesi, <http://www.gundogmus.bel.tr/>, (erişim tarihi: 12.05.2021).
- Gündoğmuş Kaymakamlığı, 2019. Gündoğmuş İlçesinin Yaylaları, <http://www.gundogmus.gov.tr/yaylalarimiz>, (erişim tarihi: 19.04.2019).
- Gündoğmuş Kaymakamlığı, 2021. Eğrigöl Yaylası, <http://www.gundogmus.gov.tr/egrigol/html>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Gündoğmuş Kaymakamlığı, 2021. Uçansu Şelalesi, <http://www.gundogmus.gov.tr/ucansu-selalesi/html>, (erişim tarihi: 05.04.2021).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2020. Ülkelere Göre Gelen Turist Sayısı Dünya Sıralaması (Milyon kişi), <https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/81939,3103turizmistatistikleri2020-4pdf.pdf?0>, (erişim tarihi: 12.01.2021).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. Sağlık Turizmi, <https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/>, (26.03.2020).

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. Kış Sporları Turizmi Temalı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10176/kis-sporlari-turizmi-temali-ktk39ler.html>, (erişim tarihi: 13.05.2021).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. Termal ve Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Termal Turizm Merkezleri, <https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/21666,ttmp.pdf?0>, (erişim tarihi: 11.05.2020).
- OSMED, 2020. Turizm nedir? <https://osmed.com.tr/turizm-nedir/>, (erişim tarihi: 23.03.2020).
- Pamukyolu, 2020. Çeyiz Deliği Mağarası, <https://pamukyolu.blogspot.com.html>, (erişim tarihi: 01.12.2020).
- TÜRSAB, 2020. Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri, <https://www.tursab.org.tr/istatistikler-icerik/turizm-geliri>, (erişim tarihi: 17.03.2020).
- Türkiye İstatistik Kurumu, 2020. Gündoğmuş İlçesinin Nüfusu, <https://www.tuik.gov.tr/duyuru/favori/raporlar>, (erişim tarihi: 12.05.2021).
- Wwoof Türkiye, 2021. TaTuTa Çiftlikleri, <https://wwoofturkey.org/tr/>, (erişim tarihi: 01.04.2021).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Yasemin KÜÇÜK
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Akseki Şahinler Çok Programlı Lisesi, Antalya, 2010
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Seyahat İşletmeciliği Bölümü, Antalya, 2015
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı, Antalya, 2018-...
Tez Konusu	Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi İle İncelenmesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce (Orta)
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Akseki Orman İşletme Müdürlüğü-Muhasebe (2010)
	Sidekum Otel- Servis (2014)
Çalıştığı Kurumlar	Selge Beach Resort Spa- Misafir İlişkileri (2015)
	Selge Beach Resort Spa- Ön Büro (2016)
	Gündoğmuş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Büro Personeli (2018-2019)
	Gündoğmuş Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü Büro Personeli (2019-2020)